

1 9 9 0

PANKKITARKASTUS
BANKINSPEKTIONEN
BANKING SUPERVISION

PANKKITARKASTUSVIRASTON TOIMINTAKERTOMUS 1990
BANKINSPEKTIONENS VERKSAMHETSBERÄTTELSE 1990
ANNUAL REPORT OF BANKING SUPERVISION 1990

Y ljohtajan katsaus	4
O rganisaatio ja tehtävät	6
H enkilöstö	7
Y leinen osasto	8
L askentaosasto	10
O ikeudellinen osasto	12
A rvopaperimarkkinaosasto	14
K ehittämisyksikkö	16
H allintoyksikkö	18
K ansainvälinen yhteistyö	20
L ainsäädännön kehitys	22
T ilastotietoa	23
Ö verdirektörens översikt	24
B ankinspektionen i Finland	26
R evue by the Director General	30
B anking Supervision in Finland	32

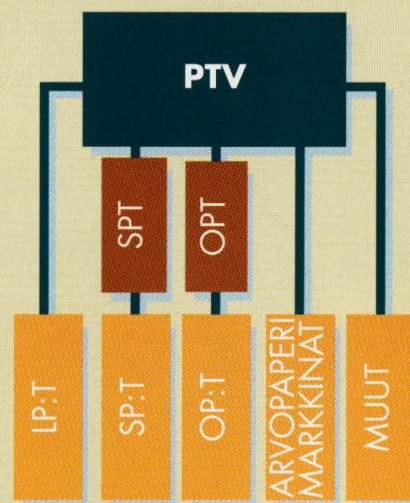
• YLIJOHTAJAN KATSAUS •

Kertomusvuoden kuluessa nopeasti heikentynyt yleinen taloudellinen tilanne on varsin armottomasti paljastanut rahoitusmarkkinoittemme rakenteelliset heikkoudet. Liian pitkään ja liian voimakkaana jatkuneen hyvinvoinnin kasvun ja siitä johtuneen näennäisen ongelmattomuuden kauden aikana tarpeettoman suuriksi paisuneet laskut ovat nyt äkkiä erääntyneet maksettaviksi.

Lohdutuksena – vaikka vain lainakin – on kuitenkin todettava, että olemme kaikesta huolimatta edelleen selvästi paremmassa asemassa kuin monet muut, meitä merkityksellisemmätkin maat.

Paljon rohkaisevampana piirteenä sen sijaan on pidettävä sitä ripeyttä, jolla pankkitarkastusviraston (PTV) valvonnassa olevat rahalaitokset ovat tiedostaneet ongelmansa ja ryhtyneet niitä ratkaisemaan. Kun lähtökohdat lisäksi olivat vahvat, ovat myönteiset tuloksetkin varmasti riittävän nopeasti nähtävissä.

Pankkien ongelmat ovat peräisin kolmesta pääasiallisesta lähteestä: korkokatteen riittämättömästä kasvusta, luottotappioiden ja muiden kustannusten tuottoja nopeammasta kasvusta sekä muutenkin jo huomattavia rahoituskustannuksia nettomääräisesti aiheuttavien arvopaperisalkkujen arvon alenemisesta.

Luotonannon voimakkaan kasvun vuosina lisääntyi myös Suomen Pankin peruskorkoon sidottujen lainojen poliittinen merkitys sitä mukaa kun kotitalouksien velkaantumisaste nousi. Rahoitusmarkkinoiden sääntelyyn purkauduttua joutuivat pankit puolestaan maksamaan varainhankinnassaan hintoja, jotka saattoivat monella prosenttiyksiköllä ylittää peruskorkosidonnaisista lainoista saadun koron muusta matalakorkoisesta luotokannasta puhumattakaan.

Peruskorko oli poliittisesti jäätynyt paikalleen, eikä sitä oltu korkoriskinä otettu oikealla tavalla huomioon.

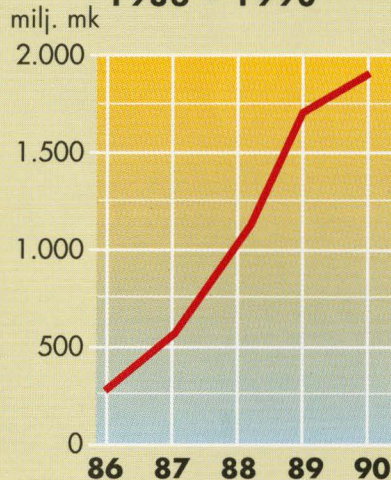
Lainakannan tuottoa ei näin ollen voitu muilla keinoilla riittävän nopeasti nostaa. Seurauksena oli pankkien kannalta varsin hankala tilanne, jonka purkaminen on vielä kesken. Saamatta jääneitä korkotuloja on pyritty korvaamaan perimällä maksu palveluista, joiden tuottaminen aikaisemmin rahoitettiin korkokatteella.

Luottotappioiden kasvu on luonnollinen seuraus toisaalta yleisen taloudellisen tilanteen heikkenemisestä, toisaalta markkinaosuustaistelussa tahallaan tai tahattomasti otetuista entistä suuremmista luottoriskeistä. Maaperä oli tällaiselle kehitykselle erittäin otollinen, koska Suomessa on

perinteisesti rahoitettu liian suuri osa yritysten riskinotosta velkarahalla oman pääoman kasvattamisen sijasta.

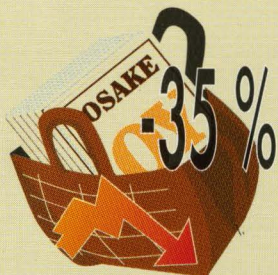
Vaikka nämä tappiot nyt ovatkin moninkertaiset verrattuina siihen, mihin pohjoismaissa aikaisemmin oli totuttu, ne ovat edelleenkin ehkä vain noin kolmannes kansainvälisesti vielä siedettävänä pidetystä tasosta (1 % pankkien taseiden loppusummasta).

PANKKIEN LUOTTO- JA TAKAUSTAPPIOT 1986 - 1990

Suomalaiset pankit ovat sijoittaneet viime vuosina paljon varoja toimintonsa automaatioon. Suhteessa suoritteiden määrään on pankkien toiminta tämän johdosta huomattavasti tehostunut. Vastaavaa sivukonttoreiden luvun supistamista sen paremmin kuin henkilökunnan kasvun rajoittamista ei kuitenkaan oltu ajoissa aloitettu. Kummallakin alueella on nyt edistytty nopeasti. Kustannusten leikkaus vaatii tässä vaiheessa kuitenkin jo henkilömäärienkin selvää pienentämistä.

Pankit tytäryhtiöineen ovat maamme suurin arvopaperinvälittäjien ryhmä. Arvopaperikaupan vilkkaina vuosina niiden omatkin salkut paisuivat varsinkin siinä vaiheessa, kun yritysvaltauksat yleistyivät. Arvopaperimarkkinoiden toiminnan äkkiä laantuessa ja hintojen romahtaessa pankit

eivät ehtineet tyhjentää salkkujaan, eikä siihen ole vielääkään mahdollisuuksia.

Hiljaiselo ja hintojen lasku jatkui arvopaperimarkkinoilla koko kertomusvuoden ajan. Korkean korkotason sekä talletusten ja joukkovelkakirjojen tuotolle säädetyn 10 %:n lähdeveron ansiosta sijoittajien mielenkiinto suuntautui lähes yksinomaan korkomarkkinoille. Pörssiyhtiöiden tulosten kehitys ei ollut omiaan tätä suuntausta kääntämään.

Tärkein tapahtuma lainsäädännön alalla oli uusien pankkilakien eduskuntakäsittelyn loppuun vieminen siten, että lait saattoivat astua voimaan vuoden 1991 alusta. Samaan aikaan jatkettiin useiden uusien hankkeiden valmistelua, johon virasto osallistui. Tärkeimmät niistä olivat ns. rahoitus-toimintalakia koskevan mietinnön kirjoittaminen sekä arvopaperimarkkina-lainsäädännön täydennystyön aloittaminen.

Kahden suurimman liikepankin ryhdyttyä suunnittelemaan konserniensa organisaation muuttamista holdingyhtiöjohtoisiksi katsottiin sen mahdollisesti merkitsevän askelta pankkien ja vakuutusyhtiöiden yhdistymisen, eli ns. "finanssitavaratalojen" suuntaan. Kun vastaavaa lainsäädäntöä ei laisinkaan ole, perustettiin sen tarpeellisuutta harkitsemaan erityinen "finanssiryhmäkomitea", jossa virasto on myös edustettuna.

Aivan vuoden lopulla asetettiin vielä toimikunta selvittämään Suomen kansainvälisten, erityisesti Euroopan talousalueeseen liittyvien velvoitteiden vaatimia muutoksia maamme luotto- ja rahalaitoslainsäädäntöön. Virasto on mukana niin toimikunnassa kuin sen sihteeristössäkin.

Lainsäädännön valmistelutyö, ohjeistojen uudistaminen sekä viraston sisäisen organisaation ja toimintatapojen muokkaaminen uusiin olosuhteisiin sopiviksi ovat olleet viraston työskentelyn erityispiirteitä kertomusvuoden kuluessa. Valvottavien ajankohdittaiset ongelmat ovat nekin aiheuttaneet paljon työtä ja päänvaivaa. Riskien hallinnan tärkeys on tämän työn myötä edelleen korostunut.

Kansainvälinen yhteistyö vaatii jat-

kuvasti enemmän huomiota osakseen. Virasto toimi perinteisen pohjoismaisten pankkitarkastajien kokouksen isäntänä Rovaniemellä kesäkuussa. Se osallistui myös kansainväliseen pankkitarkastajien kokoukseen Frankfurtissa lokakuussa sekä arvopaperimarkkina-valvojen kansainvälisen järjestön IOSCO:n kokoukseen Santiago de Chilessä kuukautta myöhemmin. Samalla virastosta tuli IOSCO:n jäsen.

Vaikka viraston toiminta edelleenkin vilkastui ja suorien valvottavien lukumäärä kasvoi lähes puolella, sen henkilökunta ei kertomusvuonna lisääntynyt. Nyt jo valmistumisen eri vaiheissa oleva lainsäädäntö uhkaa virastoa jälleen sekä valvonnan alueen laajentumisella että sen suorassa valvonnassa olevien yhteisöjen lukumäärän kasvulla kaksinkertaiseksi lähimpien kahden vuoden kuluessa.

Viraston automaatiota on voimakkaasti lisätty ja henkilökunta on kiristänyt työtahtiaan. Tästä huolimatta on toiminnan painopisteet jouduttu valitsemaan tarkkaan. Virasto on parin vuoden kuluttua tulosjohtamisen piirissä. Hyvissä ajoissa sitä ennen on mm. ylläpidettävän valvonnan vähimmäistaso määriteltävä jollakin riittävän selkeästi mitattavalla tavalla. Sen jälkeen on organisaatio sopeutettava tämän tason mukaisia vaatimuksia vastaavaksi sekä seurauksena väistämättömästi oleva henkilöstön lisäys toteutettava. Samanaikaisesti on tietystikin pidettävä myös huoli siitä, ettei valvonnan tarkkuus heikkene.

Yksistään omilla ponnistuksillamme emme näitä tavoitteita saavuta. Tarvitsemme kaikkien sidosryhmiemme, etenkin valtiovallan sekä valvottaviemme ymmärtämystä ja yhteistyötä. Tällainen yhteistyö on ennenkin tuottanut hyviä tuloksia. Käytänkin tätä tilaisuutta kiittäkseni siitä vuoden 1990 osalta. Erityisen kiitokseni osoitan kuitenkin viraston henkilökunnalle.

Jorma Aranko

• ORGANISAATIO JA TEHTÄVÄT •

Laki pankkitarkastusvirastosta (1273/90) tuli voimaan 1.1.1991

1 §

Talletuspankkien ja niiden vakuusrahastojen, kiinnitysluottopankkien, hypoteekkiyhdistysten, luotto-osakeyhtiöiden, rahastoyhtiöiden, arvopaperinvälitysliikkeiden, arvopaperipörssien, arvopaperimarkkinalain (495/89) 3 luvun 13 §:ssä tarkoitettua sopimusmarkkinatoimintaa tai muuta julkista kaupankäyntiä arvopaperilla harjoittavien arvopaperinvälittäjien yhteisöiden, optioyhteisöjen, johdannaismarkkinoilla toimivien välittäjien ja markkinatakaajien, meklarien ja ulkomaisten luottolaitosten edustustojen ja sivukonttorien toiminnan valvontaa varten on valtiovarainministeriön alainen pankkitarkastusvirasto.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja luonnollisia henkilöitä, yhteisöjä ja edustustoja nimitetään tässä laissa *valvottaviksi*.

2 §

Pankkitarkastusviraston tehtävänä on sen ohella mitä viraston valvontatehtävistä on tässä ja muualla laissa säädetty valvoa, että valvottavat toimivat lakien, asetusten sekä viranomaisen antamien määräysten ja ohjeiden sekä yhtiöjärjestyksensä tai sääntöjensä taikka ohjesääntönsä mukaisesti. Viraston on toimitettava valvottavien tarkastus niin usein ja siinä laajuudessa kuin valvontatehtävien hoito vaatii.

3 §

Pankkitarkastusviraston on erityisesti:

1) annettava valvottaville valvonnan kannalta tarpeelliset yleiset ohjeet;

2) ohjattava ja valvottava säästöpankkitarastuksen ja osuuspankkitarastuksen toimintaa;

3) seurattava valvottavien toimialoilla vallitsevia olosuhteita sekä tehtävä esityksiä niiden muutosten kulloinkin vaatimiksi toimenpiteiksi;

4) annettava valvottaville ja niiden yhteenliittymille yleisiä neuvoja ja ohjeita viraston toimialaan kuuluvissa asioissa;

5) annettava ennen toukokuun loppua valtiovarainministeriölle kertomus toiminnastaan edellisena vuonna; sekä

6) suoritettava muut viraston toimialaan kuuluvat tehtävät, jotka valtiovarainministeriö sille antaa.

• HENKILÖSTÖ •

PANKKITARKASTUS- VIRASTON JOHTORYHMÄ vasemmalta:

osastopäällikkö Paula Perttunen,
osastopäällikkö Risto Määttänen,
osastopäällikkö Markku Lounatvuori,
ylivohtaja Jorma Aranko,
suunnittelupäällikkö Jaakko Mauranen,
osastopäällikkö Antti Korhonen ja
hallintopäällikkö Leena Suominen

31.12.1990

Ylivohtaja

Jorma Aranko

Yleinen osasto

Osastopäällikkö,
pankkitar kastusneuvos Risto Määttänen
Pankkiylitarkastaja Arja Vakkari
Vs. pankkiylitarkastaja Tuomo Malin
Pankkitarkastaja Suvi Ranki
Pankkitarkastaja Tuija Nevalainen
Pankkitarkastaja Minna Sahari
Vs. pankkitarkastaja Jukka Kauppi
Vs. pankkitarkastaja Pauli Lundén
Toimistosihtööri Terttu Paatonen-Suhonen
Toimistovirkailija Tuula Sopenlehto
Toimistovirkailija Susanna Wainio

Laskentaosasto

Osastopäällikkö,
pankkitar kastusneuvos Antti Korhonen
Pankkiylitarkastaja Veli-Pekka Valori
Pankkiylitarkastaja Aarno Kinnunen
Vs. pankkiylitarkastaja Erkki Sarsa
Pankkitarkastaja Arto Sukula
Pankkitarkastaja Seppo Pitkänen
Pankkitarkastaja Marina Lahtinen
Pankkitarkastaja Olli Larkka
Toimistosihtööri Hely Helinko

Oikeudellinen osasto

Vs. osastopäällikkö Markku Lounatvuori
Pankkiylitarkastaja Terttu Morri
Vs. pankkiylitarkastaja Raimo Husu
Pankkitarkastaja Päivi Saari-Halonen
Pankkitarkastaja Pirjo Kyyrönen
Pankkitarkastaja Harri Hirvi
Pankkitarkastaja Jukka Aaltonen
Pankkitarkastaja Taina Erovaara
Vs. pankkitarkastaja Ilse Lampela
Toimistosihtööri Tarja Koskela

Arvopaperimarkkinaosasto

Osastopäällikkö,
pankkitar kastusneuvos Paula Perttunen
Pankkiylitarkastaja Kaisa Rautiainen
Pankkitarkastaja Leena Rantanen
Pankkitarkastaja Timo Rintanen
Vs. pankkitarkastaja Jari Virta
Osastosihtööri Ann-Christin Wickström

Kehittämisyksikkö

Suunnittelupäällikkö Jaakko Mauranen
Pankkitarkastaja Kirsti Enäjärvi
Pankkitarkastaja Jyrki Toiviainen
Suunnittelija Markku Koponen
Vs. pankkitarkastaja Pekka Harvilahti
Toimistovirkailija Anna Rajamäki

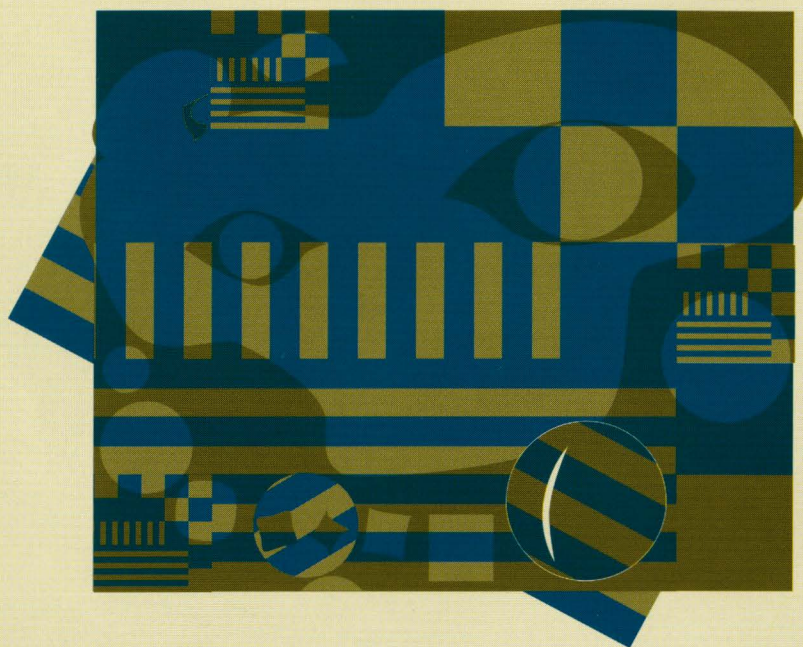
Hallintoyksikkö

Hallintopäällikkö Leena Suominen
Osastosihtööri Riitta Sarvaranta
Kirjaaja Kaija Talpia
Kirjanpitäjä Raija Levo
Toimistosihtööri Raija Bohm-Bruun
Vs. toimistosihtööri Minna Laine
Tekstinkäsittelijä Tuula Mattila
Tekstinkäsittelijä Päivi Göös
Tekstinkäsittelijä Margit Galkin
Toimistovirkailija Anja Kuvaja
Toimistovirkailija Anja Westman
Vs. toimistovirkailija Mikko Sipilä
Virastomestari Jukka Lehtinen
Apulaisvahtimestari Jari Nykvist

Virkavapaana

Osastopäällikkö Teuvo Kallio
Pankkiylitarkastaja Kaija Kilappa
Pankkiylitarkastaja Kaarina Lavikkala
Pankkitarkastaja Ilkka Harju
Pankkitarkastaja Pia Palmén

• YLEINEN OSASTO •

Yleinen osasto toimii osaltaan tallettajien ja sijoittajien luottamuksen ylläpitämiseksi rahoitusmarkkinoihin. Osaston tehtävänä on institutionaalisten valvottavien luona tapahtuvien tarkastusten suunnittelu ja toteuttaminen. Valvottavan luona – sen eri toimipaikoissa – tapahtuva tarkastus on edelleen tärkein osatekijä luotaessa kokonaiskuvaava valvottavasta ja sen toiminnasta sekä niiden keinojen hyväksyttävyydestä, joita valvottava käyttää päämääriensä ja tavoitteidensa saavuttamiseksi. Osasto vastaa tarkastuskertomuksen tekemisestä ja palautteen antamisesta valvottaville.

Tarkastustoimintaa ohjataan kaksivuotisen tarkastussuunnitelman avulla. Tarkastusten tarkoituksenmukainen suunnittelu edellyttää rahoitusalan kehityksen jatkuvaa seurantaa niin kotimaassa kuin ulkomaillaakin. Suunnitelman mukaisten tarkastusten lisäksi osasto tekee tarvittaessa erityistarkastuksia akuuttien ongelmatilanteiden selvittämiseksi ja ratkaisemiseksi. Osuus- ja säästöpankkitarkastuksen valvonta ja toiminnan yleinen ohjaus on myös osaston tehtävänä.

Osaston erityistehtävinä ovat pankkien ja niiden konsernien luottoriskien valvonta sekä viraston haltuun annettujen vakuuksien säilytys ja pankkien ulkomailla olevien yksiköiden valvonta. Lisäksi osasto antaa toimialaansa kuuluvia lausuntoja ja päätöksiä hakemusasioista.

Toimintaympäristö

Pankkien etabloituminen ulkomaille alkoi varsinaisesti 1970-luvun puolivälissä. Kansainvälisen toiminnan uudet muodot, uudet rahoitusinstrumentit ja ulkomaisen pääoman tuonin lisääntyminen ovat muuttaneet pankkien toimintaympäristöä. Perinteisten luottoriskien lisäksi valuutta-, kurssi- ja korkoriskien sekä järjestelmä- ja markkinariskien hallinta on tul-

lut yhä tärkeämmäksi. Kansainvälisen Järjestelypankin suosittelemien vakavaraisuusmääräysten hyväksyminen lisää osaltaan rahoitusmarkkinoiden arvopaperistumista. Merkittäviä ongelmia ovat aiheuttaneet lain pankeille asettamien omistus- ja vaikutusvalta-joitusten ylittävät omistusosuudet elinkeinoyhteisöissä.

Tarkastustoiminta

Tarkastuspäiviä valvottavien kotimaisissa toimipaikoissa kertyi kertomusvuonna kaikkiaan 263. Lukuun ei sisälly tarkastusten suunnitteluun eikä raporttien laatimiseen käytetty aika. Ulkomailta tarkastettiin Iso-Britanniassa, Ruotsissa, Luxemburgissa, Ranskassa ja Sveitsissä sekä Hong Kongissa, Japanissa ja Singaporessa kolme suomalaista tytäryhtiötä, kahdeksan sivukonttoria, yksi osakkuuspankki ja neljä edustustoa. Ulkomaisia tarkastuspäiviä oli 70 päivää.

Suunnitelman mukaisten kokonaistarkastusten lisäksi on jouduttu enenevässä määrin tekemään osittais-tarkastuksia tavanomaisesta toiminnasta poikkeavien ilmiöiden selvittämiseksi ja niistä aiheutuneiden ongelmien ratkaisemiseksi. Kolme pankkia on ollut erityisen tarkastuksen kohteena ja lisäksi valvottavien jatkuvaa valvontaa on tehostettu.

PTV:n hyväksymien tarkastussuunnitelmien mukaisesti tarkasti osuuspankkitarastus 259 osuuspankkia ja säästöpankkitarastus 80 säästöpank-

kia. Suoritetuista tarkastuksista toimitettiin yleisen osaston käsiteltäväksi tarkastuskertomukset ja pankkien niihin antamat vastaukset.

Kiinnitysluottopankkien emittomien obligaatiolainojen vakuuksien tarkastamiseen ja haltuunottamiseen käytettiin 121 tarkastuspäivää.

Valvonta ja ohjeistus

Kertomusvuonna uudistettiin valvottavien suuria vastuuta koskevat määräykset. Vastuun käsitettä laajennettiin entistä kattavammaksi. Talletuspankkien on ilmoitettava suurimpien luottoasiakkaiden vastuut uusien määräysten mukaan kahdesti vuodessa.

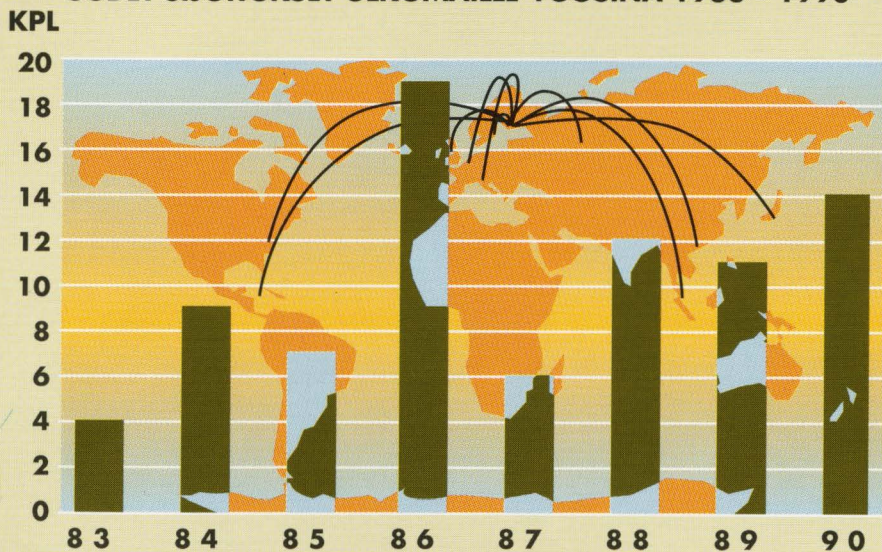
Kertomusvuoden aikana PTV varoitti pankkeja rikollisin keinoin hankitun rahan pesemisyhteisöistä Suomessa. Rahanpesu on maailmanlaajuisesti tunnustettu ongelma, joka vahingoittaa yleisön luottamusta pankkijärjestelmään ja sen vakautteen. Sekä Euroopan yhteisö että Kansainvälinen Järjestelypankki ovat antaneet ehdotuksensa ilmiön laajentumisen estämiseksi. EY:n direktiivi edellyttää jäsenvaltioiden lainsäädännön harmonisoinnista 1.1.1992 mennessä.

Kertomusvuoden erityisprojektina oli tutustuminen viiden suurimman liikepankin kotimaisten ja ulkomaisten interbank-riskien hallintajärjestelmiin. Valvonnan tehostamiseksi yleinen osasto ja Suomen pankin riskienseurantaosasto ovat säännöllisessä yhteistyössä.

VALVOTTAVIEN TOIMIPAIKOISSA SUORITETUT TARKASTUKSET

	PTV	SP-tark.	OP-tark.
Liikepankit	7		
•ulkomaiset sivukonttorit ja tytäryhtiöt	14		
•ulkomaiset edustustot	5		
Säästöpankit	1	80	
Osuuspankit	-		259
Kiinnitys-luottopankit	3		
Hypoteekki-yhdistys	1		
Luotto-osake-yhtiöt	3		

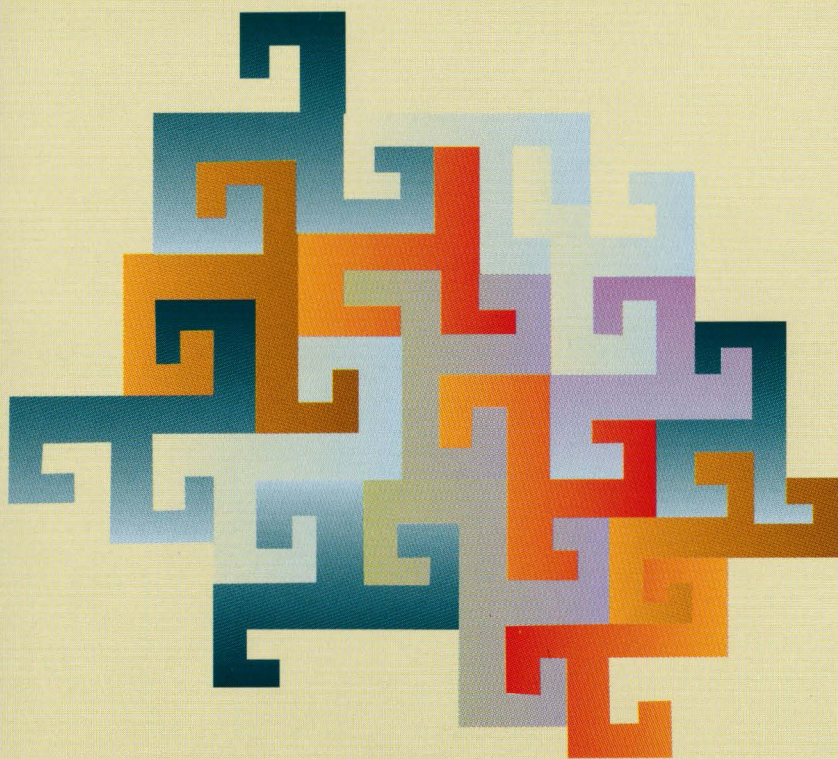
SUOMALAISTEN PANKKIEN JA NIIDEN TYTÄRYHTIÖIDEN UUDET SIJOITUKSET ULKOMAILLE VUOSINA 1983 - 1990

Tulevaisuuden näkymät

Pankkitoiminnan monimutkaisuus ja integraation tuomat uudet haasteet tulevat näkymään pankkien yksikkökoon suurentumisena. Osuus- ja säästöpankkien sulautumiset jatkuvat ja uutena ilmiönä Suomeen suunnitellaan finanssitavarataloja. Valvontaviranomaisilta tämä edellyttää henkilöstön erikoistumista ja erityisosaamista sekä tietotekniikan kehittämistä jatkuvan valvonnan tehokkaaksi apuvälineeksi. Resurssien kohdentamisen parantamiseksi vaatii valvontatyö yhteistyön tiivistämistä paitsi osuus- ja säästöpankkitarastuksen myös Suomen Pankin ja pankkien tilintarkastajien kanssa.

• LASKENTAOSASTO •

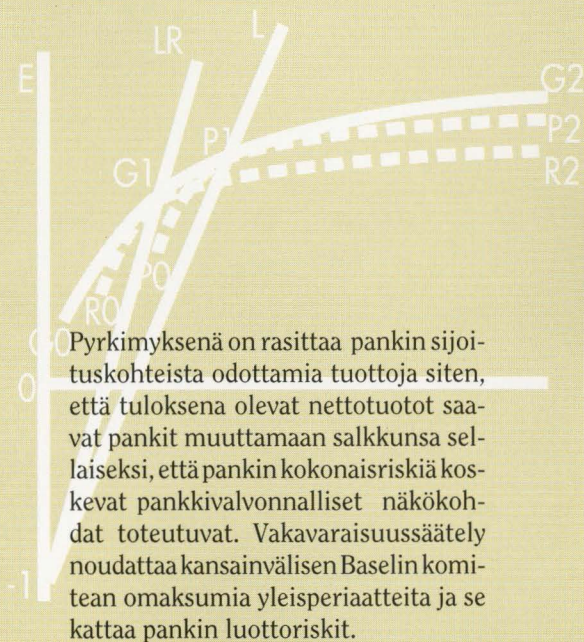

Osaston toiminta koostuu kolmesta osa-alueesta. Laskentatoimi käsittelee valvottavien ulkoisen ja sisäisen laskennan alaan kuuluvia asioita. Finanssitoimen erityisalueena on riskien hallinta. Tutkimus- ja kehitystoiminnan painopiste on rahoitusalan strategisen suunnittelun kysymyksissä. Osaston tehtäväalueen ajankohtaisimmat ongelmat liittyvät vakavaraisuussäätelyn muuttumiseen ja finanssiryhmittymien syntymiseen.

Vakavaraisuussäätelyn muuttuminen

Suomessa tähän asti käytössä ollut pankkien vakavaraisuuslaskenta on perustunut oman pääoman ja sitoumusten välisen suhteen säätelyyn. Rajoittamalla pankin velkojen ja muiden sitoumusten määrää suhteessa omaan pääomaan on pyritty varmistamaan, että pankin toiminta pysyy vakaalla pohjalla. Portfolioteoreettisin argumentein voidaan kuitenkin osoittaa, että vaikka tällainen säätely jossain määrin rajoittaakin pankille mahdollisten toimintastrategioiden aluetta, se ei kuitenkaan periaatteessa estä pankkia kasvattamasta riskiään siirtämällä varoja vähäriskisemmistä sijoituskohteista riskialttiimpiin sijoituskohteisiin. Tilannetta edesauttaa myös nykyisen vakuusrahastojärjestelmän luonne.

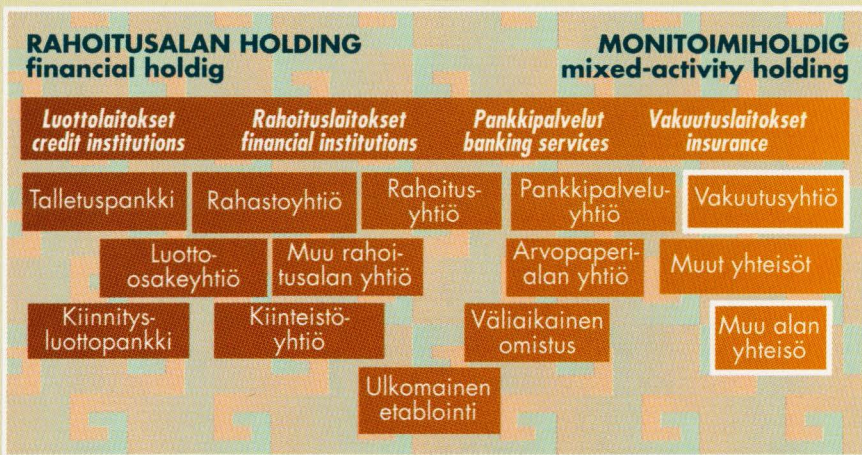
Tämän vuoksi on vuoden lopulla hyväksytyssä uudessa talletuspankkilaissa siirrytty riskipainotettuun vakavaraisuuslaskentaan, jossa pankin saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset on riskiluokitettu ja jossa oman pääoman katevaatimus kasvaa oletetun riskialttiuden mukana.

Uuden vakavaraisuussäätelyn ongelmana on kuitenkin se, että siinä ei huomioida pankin rahoitusrakenteen vaikutusta pankin riskiin. Tällöin oletetaan hiljaisesti, että varoihin ja velkoihin liittyvät tuotot ja kustannukset eivät korreloi keskenään, mikä selvästikään ei todellisuudessa pidä paikkaansa. Portfolioteoreettisesta näkökulmasta katsottuna pankin kokonaisriski tulee tällöin yliarvioituksi ja vakavaraisuuden säätely saattaa tulla epätarvikoituksenmukaiseksi. Kansainvälisesti asiaa on pyritty korjaamaan ottamalla pankin varojen ja velkojen väliseen suhteeseen liittyvät positioriskit huomioon. Valuuttariskin ja osakkeiden markkinariskin suhteen on jo edistytty suhteellisen pitkälle; korkoriski on sensijaan ollut ongelmallisempi. Ongelmia syntyy myös, kun pankkien ja sijoituspalveluja tarjoavien itsenäisten yritysten vakavaraisuuslaskenta pyritään saattamaan yhtenäiselle pohjalle.

Finanssiryhmittymien muodostuminen

Ulkomailla ja Suomessa on meillä kehitysvaihe, jossa saman ryhmittymän puitteisiin kerätään useita erilaisia finanssipalveluita tarjoavia yrityksiä kuten pankkeja, rahoitusyhtiöitä, sijoituspalveluyhtiöitä, kiinteis-

töyhtiöitä ja vakuutusyhtiöitä. Lisäksi usein holding-yhtiön alaisuudessa toimivaan ryhmittymään saattaa kuulua teollisuuden ja kaupan alan yrityksiä. Liikkeenjohdollisessa mielessä tämä kehitys aiheuttaa huomattavia ryhmittymän taloudelliseen ohjaamiseen liittyviä ongelmia. Ryhmittymään muodostuu joukosta yhteenkytkettyjä finanssisalkkuja, joihin liittyvien taloudellisten riippuvuussuhteiden ja etenkin riskien analysointi tulee vaikeaksi.

Ryhmittymän kannattavuuden, riskien ja vakavaraisuuden analysointi kiinnostaa myös niitä valvontaviranomaisia, joiden tehtävänä on rajata ryhmittymään kuuluvien julkisen valvonnan alaisten yritysten kaatumisen todennäköisyyttä. Kun yritykset kaatuvat epäonnistuneisiin liikkeenjohdollisiin ja riskien hallintaa koskeviin päätöksiin, voidaan sanoa, että liikkeenjohdon ja valvontaviranomaisen näkökulmat ovat tässä asiassa yhteneväiset. Tämä yhteneväisyys näkyy myös siinä, että mm. EY:n tulevissa määräyksissä, jotka Euroopan integraatiokehityksen myötä aikanaan epäilemättä heijastuvat myös Suomeen, rahoitusalan yhteenliittymien taloudellista asemaa pyritään tarkastelemaan konsolidoidulta pohjalta samaan tapaan kuin liikkeenjohdon itsensäkin tulisi tehdä.

Osaston toiminta

Laskentaosaston henkilöresursseista huomattavin osa käytetään valvottavien taloudellisen tilan jatkuvaan seurantaan ja valvottavien luona tehtävien tarkastusten suorittamiseen. Tarkastusten yhteydessä huomiota on tavanomaisten laskentajärjestelmiin liittyvien ongelmien lisäksi kiinnitetty

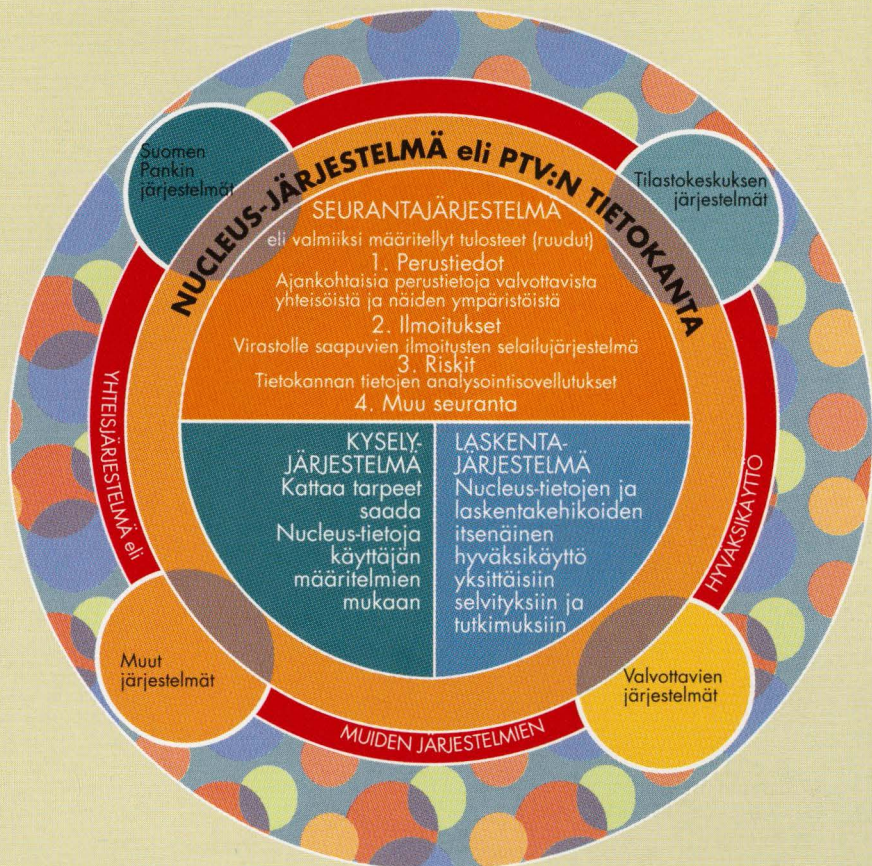
erityisesti valvottavien strategisen suunnittelun ja riskien hallinnan menetelmiin. Näiden menetelmien merkitys on korostunut rahoitusalan toimintaympäristön muuttuessa jatkuvasti yhä vaikeammaksi.

Laskenta- ja finanssitoimen merkittävin kehittämishanke koskee viraston perustietojärjestelmän luomista. Projektissa kehitetään tilinpäätöksen ja lyhytkautisen tilan, maksuvalmiuden, vakavaraisuuden, markkinariskien ja luottoriskien analysointi- ja raportointimenetelmiä yhteistyössä viraston muiden toimintojen kanssa. Tutkimustoiminnan hankkeista etualalla ovat

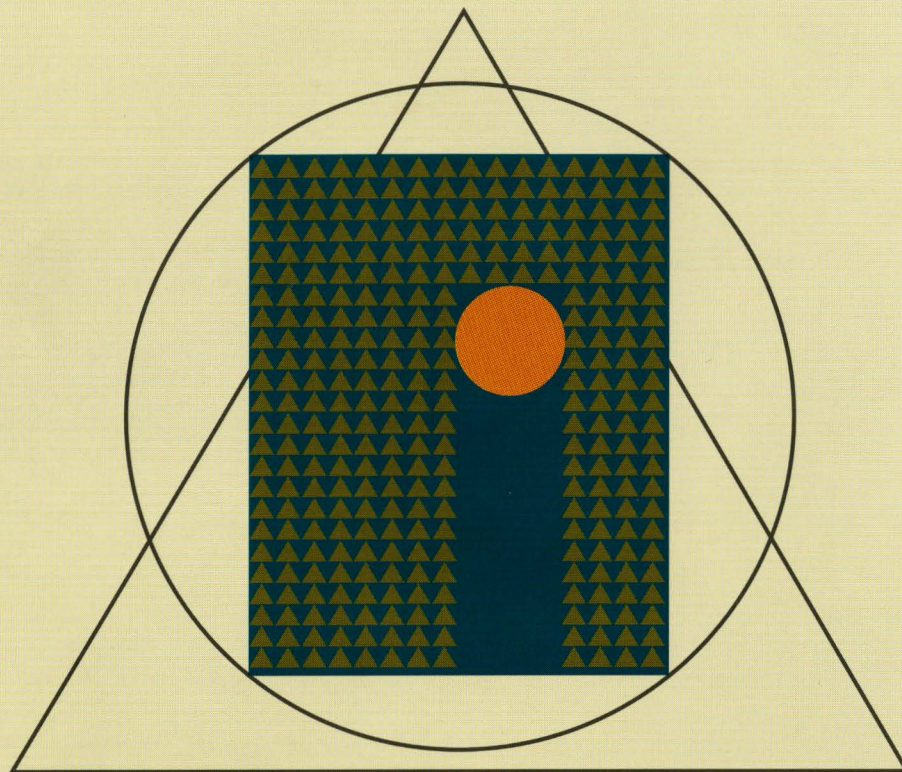
finanssiryhmittymiä ja vakuusrahastoja koskevat selvitykset. Finanssiryhmittymäprojektissa analysoidaan ryhmittymän kannattavuuden, vakavaraisuuden, riskien ja etenkin eri osariskien välisiin vuorovaikutussuhteisiin liittyviä ongelmia finanssianalyttisin menetelmin. Vakuusrahastoprojektissa puolestaan selvitetään rahastoja koskevia finanssiteoreettisia ja käytännön ongelmia mahdollisia lainsäädäntöaloitteita silmällä pitäen.

Talletuspankilain voimaan tulemisen yhteydessä osasto on antanut uudet määräykset ja ohjeet pankin ja sen konsernin vakavaraisuuden laskemisesta, kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä sekä osavuosituloslaskelmasta ja -taseesta, arvonorotuksista, kuukausi-ilmoituksesta, osakkeen- ja kiinteistöomistuksen ilmoittamisesta sekä arvopaperikaupan kohteena olevista osakkeista ja osuuksista. Myös muita valvottavia koskevia määräyksiä ja ohjeita on samassa yhteydessä uudistettu.

Työmäärältään suurimman osuuden pankeille myönnettävistä luvista ja vahvistuksista ovat muodostaneet arvonorotusasiat.

• OIKEUDELLINEN OSASTO •

Oikeudellinen osasto valvoo viraston tekemien päätösten lainmukaisuutta ja vahvistaa viraston kannat oikeudellisissa kysymyksissä. Tämän lisäksi osaston tehtävänä on turvata rahoitusmarkkinoiden laillinen toiminta kaikkien osapuolten eduksi. Osasto osallistuu valvottavien luona suoritettaviin tarkastuksiin yhteistyössä muiden osastojen kanssa ja tekee lisäksi laintulkintakysymysten ratkaisemiseksi tarpeellisia tarkastuksia.

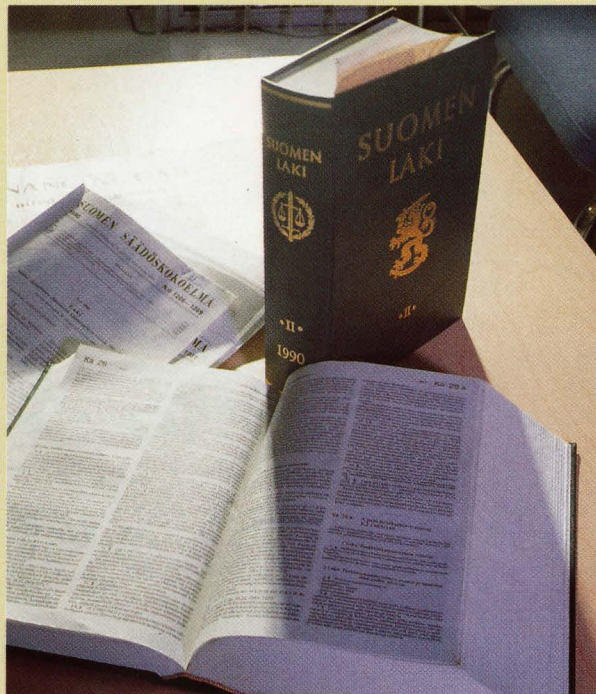
Oikeudellisen osaston vastuualueeseen kuuluvat myös virastoa ja sen valvottavia koskevan lainsäädännön kehittäminen sekä oikeudelliset lausunto-, ohje- ja lupa-asiat. Osastolla on yhteistoimintaa muiden valvontaviranomaisten kanssa.

Osaston tavoitteena on kartoittaa pankki- ja arvopaperimarkkinalainsäädännön soveltamiseen liittyviä tulkintaerimielisyyksiä, vahvistaa viraston kannat niissä sekä saattaa määräyksiin, ohjein tai muulla tarkoituksenmukaisella tavalla kantansa valvottavien tietoon.

Osasto pyrkii myös seuraamaan rahoitusmarkkinoiden kehitystä koti- ja ulkomailla sekä tekemään tarvittavia aloitteita lainsäädännön ajanmukaistamiseksi.

Osaston toiminta

Kertomusvuonna osastolla käsitellyistä asioista suurimman kokonaisuuden muodostivat asiakkaansuojakysymyksiin liittyvät luonnollisten henkilöiden ja yritysten tekemät selvityspyynnöt. Selvityspyynnöissä pyydettiin pankkitarkastusviraston kannanottoa muun muassa luotonantajien ja -saajien välillä syntyneisiin erimielisyyksiin. Nämä selvityspyynnöt liittyivät kertomusvuoden aikana kohua herättäneisiin peruskorkosidonnaisten luottojen korkolausekkeiden tulkintaan ja vuoden alussa

olleen pankkilakon vaikutukseen luottojen ja talletusten korkoihin.

Asiakkaansuojaan on kiinnitetty yhä enemmän huomiota myös tiliehtoja hyväksyttäessä sekä arvioitaessa erilaisten sopimuslomakkeiden ehtojen kohtuullisuutta. Kuluttaja-asiamiehen kanssa käytiin toimintavuoden aikana keskusteluja muun muassa velkakirjojen korkolausekkeiden tulkinnasta. Kilpailuviraston kanssa selviteltiin joitakin pankkikilpailuun liittyviä erityiskysymyksiä. Yhteydenotot tietosuojavaltuutetun kanssa liittyivät henkilörekisterilakiin ja sen tulkintaan.

Muita työmäärältään suuria asiakokonaisuuksia olivat valtiovarainministeriön, oikeusministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön lainsäädäntöhankkeista virastolta pyytämien lausuntojen valmistelu, valtiovarainministeriön pyytämien erilaisten lupien myöntämiseen liittyvien lausuntojen antaminen sekä yleisön talletustilien hyväksyminen. Lisäksi oikeudellisen osaston virkamiehiä kuultiin asiantuntijoina vireillä olevista lainsäädäntöhankkeista eduskunnan eri valiokunnissa. Osaston edustajat ovat osallistuneet kertomusvuoden aikana valtiovarainministeriön asettaman rahoitustoimintalakitoimikunnan työskentelyyn ja Suomen Pankkiyhdis-

tyksen pankkialaisuusohjeiden uudistamistyöryhmään.

Osasto osallistui kertomusvuonna kuuden liikepankin, kahden kiinnitysluottopankin, kolmen luotto-osakeyhtiön sekä hypoteekkiyhdistyksen tarkastamiseen.

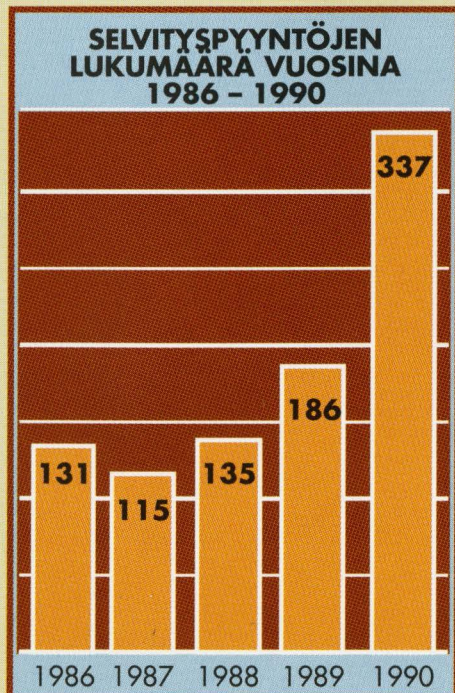
Toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset ja osaston tavoitteet vuodelle 1991

Valmisteilla olevissa rahoitustoimintalaissa ja laissa arvo-osuusjärjestelmästä tultaneen näiden toimintojen valvonta säätämään pankkitarkastusviraston tehtäväksi. Tämä tulee luonnollisesti li-

säämään ja monipuolistamaan osaston käsiteltäväksi tulevien laintulkintaan ja -soveltamiseen liittyvien kysymysten määrää. Myös EY-direktiiveistä johtuvat lainsäädäntömuutokset lisääntyvät ja niiden seuraaminen vaatii entistä suuremman työpanoksen.

Kehitys asettaa myös omat lisääntyvät vaatimuksensa osaston henkilöstön koulutukselle. Tietotekniikan mukaantulo mahdollistaa tulevaisuudessa eri lähteistä saatavissa olevan tiedon nopean hyödyntämisen. Toiminnassa tultaneen keskittymään entistä enemmän ns. etukäteisvalvontaan muun muassa lisäämällä valvottavien kanssa käytävien neuvonpitojen määrää.

Osaston vuodelle 1991 asettamista tavoitteista tärkein on selvityspyyntöjen käsittelyajan lyhentäminen. Osasto pyrkii luomaan pankkien palveluhinnastoja koskevat yhteiset pelisäännöt ja saattamaan osaltaan valvottavia koskevan ohjeistuksen uuden lainsäädännön edellyttämälle tasolle. Pankki- ja maksuvälineenä käytettyjen korttien sekä velkakirjojen ja talletustilien ehdot pyritään myös tarkastamaan ja tarvittaessa uudistamaan.

• ARVOPAPERIMARKKINAOSASTO •

Arvopaperimarkkinaosaston tehtäväkenttä on osaston ensimmäisen kokonaisen toimintavuoden aikana edelleen painottunut välitysliikkeiden toimilupamenettelyihin, markkinapaikkojen sääntöjen käsittelyyn, säätelyn edelleenkehittämiseen sekä osaston ja markkinoiden toimintaedellytysten kehittämiseen. Osakemarkkinoiden hiljentyminen vuoden 1990 aikana on osaltaan mahdollistanut tämän painotuksen valinnan. Vaikka merkittävä osa osaston toimintaedellytysten luomiseen ja arvopaperimarkkinalainsäädännön voimaantuloon liittyvästä perustyöstä onkin näin saatu tehtyä, jää kuluvalle ja tulevillekin vuosille vielä paljon toimintaedellytysten ja säätelyn kehittämiseen liittyviä tehtäviä. Erityisen tärkeää lähitulevaisuudessa on arvopaperimarkkinoita koskevan säätelyn edelleenkehittäminen, sekä kansainvälisen vertailukelpoisuuden, markkinoiden toimintaedellytysten että lainsäädännön käytännön soveltamisessa saatujen kokemusten pohjalta. Lisäksi nousevat kuluvan vuoden aikana merkittävinä esille arvopaperikäsittelyn kehittämiseen liittyvät kysymykset.

Välittäjien toiminta

Arvopaperinvälittäjistä talletuspankit saavat harjoittaa välitystoimintaa talletuspankkitoimilupansa perusteella. Sen sijaan pankkiiriliikkeiden on haettava erillinen toimilupa arvopaperinvälityksen harjoittamiseen liiketoimintana. Kuluneen vuoden aikana arvopaperimarkkinaosasto on tehnyt 25 välitysliikkeiden toimilupatarkastusta, joista tähän mennessä 18 on johtanut arvopaperinvälitysliiketoimiluvan myöntämiseen. Lopuista seitsemästä hakemuksesta osan käsittely on vielä kesken ja osa on johtanut toimilupahakemuksen peruuttamiseen. Toimiluvan saaneista välitysliikkeistä 13 on pörssivälittäjiä, 2 optiovälittäjiä ja loput 3 muita arvopaperinvälittäjiä. Toimilupatarkastuksissa osasto on kiinnittänyt huomiota paitsi siihen, että välitysliikkeellä on

toimintansa laajuuteen nähden riittävät resurssit ja ammattitaito, myös erityisesti asiakasvarojen säilyttämiseen ja asiakastoimeksiantojen hoitamismenettelyihin.

Kuluneen vuoden aikana arvopaperimarkkinaosasto on selvittänyt välittäjien käyttämiä vakiosopimusehtoja ja valmistellut ohjeen säilytys- ja sijoitussopimusten vähimmäissisällöstä. Osasto on myös osallistunut Helsingin Arvopaperipörssin toimeksiantoheitojen tarkistamisprojektiin. Lisäksi osasto on osallistunut virastossa pankkivalitusohjeen ja luotonvälitysohjeen valmisteluun.

Välitysliikkeiden taloudellisen aseman seuranta on kehitetty yhdessä laskentaosaston kanssa. Uudet kuukausi-ilmoitusraportit tulivat käyttöön kuluvan vuoden alusta ja ne antavat virastolle entistä selkeämmän kuvan

kunkin välitysliikkeen taloudellisesta tilasta, otetuista riskeistä sekä näiden kehityksestä. Taloudellisen tilan seurannan kehittämistä on pidetty erityisen tärkeänä nykyisessä markkinatilanteessa, jossa välittäjien palkkiotuotot ovat selvästi alentuneet ja välittäjien omien arvopaperisalkkujen riskit kasvaneet. Kehitystyössä on sekä taloudellisen tilan seurannan, asiakasvarojen säilytyksen että vakiosopimusehtojen osalta erityisesti pyritty hyödyntämään eräistä vanhojen välitysliikkeiden konkurssitapauksista saadut kokemukset.

Markkinapaikkojen toiminta

Markkinapaikkojen osalta vuoden 1990 aikana keskityttiin lähinnä niiden sääntöjen vahvistusmenettelyyn. Säännöt vahvistettiin Arvopaperinvälittäjien yhdistys ry:n ylläpitämille sopi-

musmarkkinoille sekä kahdeksalle muulle julkiselle markkinapaikalle. Vastaavasti on vahvistettu sopimusmarkkinoilla käytetyt kurssivälityssovimukset. Suomen Optiomeklarit Oy:n ja Suomen Optiopörssi Oy:n sääntöjä kehitettiin edelleen yhteistyössä kyseisten optiopörssien kanssa. Vuoden kuluessa käytiin myös keskusteluja Suomen Pankin ja rahamarkkinaosapuolten kanssa rahamarkkinoiden sääntöjen kehittämisestä.

Vuoden aikana saatettiin optiopörssien edellisen vuoden syksyllä aloitetut tarkastukset päätökseen. Syksyllä vastaavasti aloitettiin Helsingin Arvopaperipörssin tarkastus. Tarkastusten yhteydessä kiinnitettiin erityistä huomiota paitsi markkinapaikkojen sekä taloudellisiin että toiminnallisiin toimintaedellytyksiin, myös markkinapaikkojen harjoittaman itesäätelyn ja valvonnan tasoon ja toimivuuteen.

Sijoitusrahastot

Sijoitusrahastot siirtyivät osaston valvontaan vuoden 1990 alusta. Vuoden aikana rahastojen raportointia on seurattu jatkuvan valvonnan periaatteella. Osakemarkkinoilla tapahtuneen voimakkaan laskun johdosta on erityisen paljon jouduttu ottamaan kantaa sijoitusrahastolain sijoitusrajojen tulkintaan. Näiltä osin osastolla on lain sallimissa rajoissa pyritty mahdollistamaan rahastoille joustavat toimintavaihtoehdot. Heinäkuun alusta valuuttarajoitusten vapautuminen yksityishenkilöiden ulkomaisen rahastosijoittamisen osalta johti lukuisien ulkomaisten rahastojen tarjontaan yleisölle. Osasto pyrki tässä tilanteessa seuraamaan markkinointia tiiviisti ja lähinnä neuvoilla ja ohjeilla varmistamaan sen, että näiden sijoitusvaihtoehtojen markkinoinnissa noudatettiin arvopaperimarkkinalainsäädäntöä ja sen henkeä. Lisäksi markkinoille tuli joitakin uusia kotimaisia rahastoja, joiden säännöt vahvistettiin.

Markkina- ja valvonta

Arvopaperimarkkinaosastolle hankittiin keväällä 1990 arvopaperi-

markkinoiden valvontajärjestelmä, jonka suunnitteluun ja testaukseen osaston henkilöstö on aktiivisesti osallistunut. Järjestelmän pilottikäyttäjänä osasto pääsi hyvin pitkälle vaikuttamaan järjestelmän rakenteeseen ja toimintoihin, ja suunnittelemaan ne juuri valvonnallisista näkökohdista lähtien. Järjestelmän avulla osastolla voidaan seurata pörssin ja sopimusmarkkinoiden sekä meklarilistan tapahtumia välittäjä- ja kauppa-kohtaisesti sekä reaaliaikaisesti että jälkikäteen tietokannasta analysoimalla. Järjestelmän suunnittelussa kiinnitettiin

huomion kohteena on ollut tiedonantovelvollisuuden noudattaminen markkinoitaessa arvopapereita yleisölle.

Arvo-osuusjärjestelmä

Kuluvan vuoden aikana ajankoh- taiseksi tulevan arvo-osuusjärjestelmän osalta arvopaperimarkkinaosastolla on vuoden 1990 loppupuolella aloitettu valmistautuminen paperittoman arvopaperikäsittelyn tulemiseen. Osastolla on pyritty pysymään ajan tasalla lainsäädännön ja muun säätelyn kehitymisessä ja eri osapuolten suunnitelmassa arvo-osuusympäristöstä sekä alustavasti hahmottamaan viraston käsityksiä järjestelmän käyttöönottoon ja valvontaan liittyvistä seikoista. Nykyisten suunnitelmien valossa arvo-osuusjärjestelmä tulee erityisesti kuluvan ja seuraavan vuoden aikana työllistämään osastoa merkittävästi.

Lainsäädäntötyö

Arvopaperimarkkinaosasto on pitänyt yhtenä tärkeimmistä painopistealueistaan osallistumista arvopaperimarkkinoiden toimintaa säätelevien tai niihin vaikuttavien lakien valmisteluun. Osasto on näin ollen muun muassa tehnyt aloitteita lainsäädännön kehittämiseksi, esimerkiksi sijoitusrahastolain uudistamiseksi ja lainsäätämiseksi arvopaperikaupan selvitystoimintojen järjestämisestä.

Osaston edustajat ovat kulu- neena vuonna osallistuneet sijoitusra- hastolakityöryhmän, lähdeverolakityö- ryhmän, arvopaperimarkkinatoimi- kunnan ja selvityslakityöryhmän työ- kentelyyn. Näistä sijoitusrahastolain ja arvopaperimarkkinalainsäädännön uu- distamistyössä tavoitteena on ollut kan- sainvälisesti vertailukelpoisen säännös- tön ja kilpailuedellytysten luominen erityisesti pitäen mielessä Euroopan Yhteisön säädökset. Lisäksi tarkoituk- sena on ottaa huomioon käytännön so- veltamisesta saadut kokemukset. Tässä suhteessa pankkitarkastusviraston rooli valvovana viranomaisena on merkittä- vä.

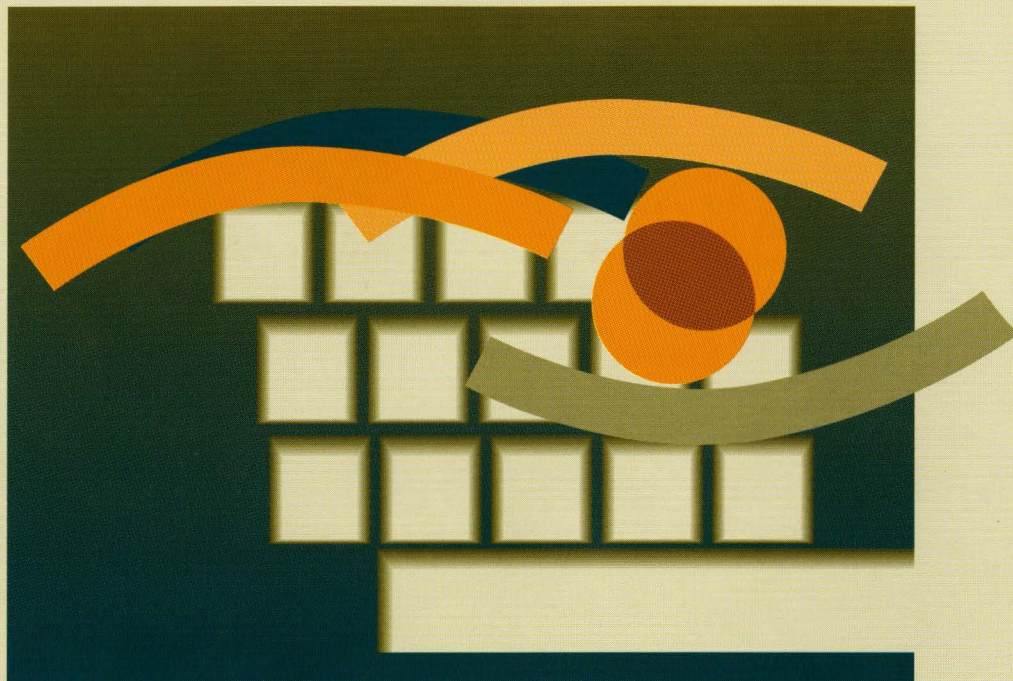
HEX-HINTAINDEKSI

erityistä huomiota sen monipuolisuu- teen, joustavaan rakenteeseen, edel- leenkehittämismahdollisuuksiin ja käyttäjäystävällisyyteen.

Markkinoiden valvonnassa arvopa- perimarkkinaosasto on kulvana vuon- na kiinnittänyt erityistä huomiota osin markkinatilanteesta johtuviin erityis- tilanteisiin. Pörssi- ja sopimusmarkki- noilla näin ollen erityisen huomion kohteena ovat olleet julkiset ostotar- joukset ja lunastusvelvollisuuksien noudattaminen, sekä vielä tällaisiin erityistilanteisiin liittyen mahdolliset sisäpiirikaupat ja mahdollinen kurssi- manipulaatio. Muiden kuin pörssi- ja sopimusmarkkinayhtiöiden osalta

• KEHITTÄMISYKSIKKÖ •

Kertomusvuoden lopussa vuoden täyttänyt kehittämysyksikkö perustettiin tehostamaan viraston toimintaa erityisesti tietotekniikkaa hyväksikäyttämällä. Yksikkö vastaa viraston valvontatehtävään ja hallintoon liittyvien tietojärjestelmien tuottamisesta sekä seuraa valvottavien atk-järjestelmien toimivuutta ja luotettavuutta. Sen vastuualueeseen kuuluvat lisäksi viraston toiminnan suunnittelu, tiedotus ja koulutus.

Yksikön tehtävät ovat siis varsin moninaiset ulottuen tietojärjestelmien kehittämisestä viraston tulosjohtamisprojektin (TULOS-93) vetämiseen ja tämän toimintakertomuksen tuottamiseen.

Valvontaa tukevat tietojärjestelmät

Kertomusvuoden alussa asennettiin virastoon arvopaperimarkkinoiden valvontajärjestelmä. Järjestelmä koostuu Ethernet-lähiverkkoon kytketyistä UNIX-valvontatyöasemista, tietokanta- ja tietoliikennepalvelimesta sekä sovel-lusohjelmasta. Helsingin Arvopaperi-pörssissä tapahtuvat kaupat rekisteröityvät reaaliaikaisesti järjestelmän tietokantaan FINPAK-pakettiverkon välityksellä. Tarkastajat voivat valvoa osakesarjakohtaista kaupankäyntiä ja välittäjien toimintaa eri osakesarjoilla sekä tehdä pörssiyhtiöiden omistuksen ja äänivallan muutosta koskevia kyselyitä haluamaltaan aikaväliltä. Järjestelmässä on mekanismi, joka hälyttää hinnaltaan tai volyymiltään poikkeuksellisista kaupoista. Sovellus toimii X-Windows -ikkunointijärjestelmässä OSF/Motif-käyttöliittymän alla. Käytössä on siis uusin teknologia.

Pankkivalvontaa varten suunnitellaan laajaa relaatiotietokantapohjaista kokonaisjärjestelmää. Järjestelmä tulee sisältämään perusrekisterin valvottavista ja ilmoitusarkiston, joka korvaa nykyiset paperimuotoiset pankkien lähettämät ilmoitukset, sekä valvottavien erilaisiin riskeihin liittyvän analyysiosan. Edelleen järjestelmä tulee korvaamaan entiset VTKK:ssa ajettuja sovelluksia kuten suurehkojen luottojen seurannan, pankkien omistukset elinkeino- ja kiinteistöosakeyhtiöissä, pankkien hallinto- ja toimihenkilöiden tehtävien ristikkäisyydet ja toimipaikkarekisterin. Järjestelmästä on rakennettu pc:lle prototyyppiä sitä mukaa kun sen määrittely on edistynyt.

Viraston tietoverkko

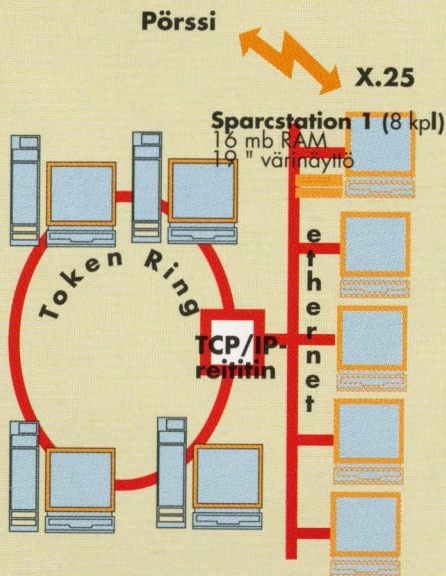
Viraston tietoverkko koostuu kahdesta loogisesti erillisestä verkosta. Toisen muodostaa arvopaperimarkkinaosaston ethernet-pohjainen UNIX-työasemien verkko ja toisen muun viraston Token Ring -mikrotietokoneverkko.

Token Ring -verkossa oli kertomusvuoden lopussa 47 mikroa, joista kertomusvuonna hankittiin 20. Arvopaperimarkkinaosaston tarkastajille hankittiin kuusi UNIX-työasemaa. Tällä het-

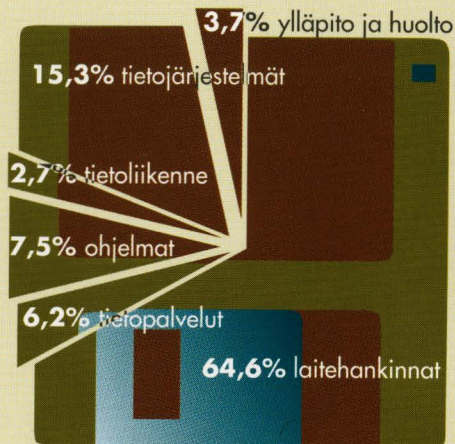
kellä kaikilla viraston tarkastajilla on oma työasema. Virastossa on lisäksi viisi kannettavaa mikroa, joita käytetään matka- ja tarkastustyössä.

Mikrojen eniten käytetyt sovellukset olivat Teko-tekstinkäsittely, sähköposti, Excel-taulukkolaskenta ja VTKK:n Finlex-rekisterit.

Kertomusvuoden aikana luotiin vahva tekninen perusta sekä henkilökohtaiseen tietojenkäsittelyyn että laajempienkin sovellusten käyttöönottoon. Nopeasti kehittyvä lähiverkko-tekniologia helpotti ja tulee helpottamaan kahden verkon yhdistämistä.

VIRASTON ATK-MENOT OLIVAT 2 MILJOONAA MARKKAA

Atk-tarkastukset

Suomalaiset rahoituslaitokset ovat pääsääntöisesti järjestäneet automaattiset tietojenkäsittelyn järjestelmänsä hyvin. Ottaen kuitenkin huomioon sen, missä määrin esimerkiksi pankit ovat riippuvaisia atk-järjestelmiensä luotettavasta ja häiriöttömästä toiminnasta, alkoi virasto panostaa enenevässä määrin valvottavien atk-riskien arvioimiseen. Atk- ja tietoturvariskit kartoitetaan tekemällä valvottavien atk-tarkastuksia. Kertomusvuonna tarkastettiin kolme liikepankkia, Helsingin Arvopaperipörssi ja yksi arvopaperinvälitysliike.

Koulutus ja tiedotus

Kehittämissyksikkö koordinoi viraston koulutusta ja järjesti kertomusvuonna erilaisia viraston toimialaan, ihmissuhde- ja esiintymistaitoihin sekä kirjalliseen ilmaisuun liittyviä luentoja ja kursseja. Yksikkö järjesti lisäksi Teko-tekstinkäsittelyn, Windows-käyttöliittymän, Excel-taulukkolaskennan ja VTKK:n Minttu-tietokantojen käyttökoulutusta. Myös tulosjohtamiskoulutus aloitettiin vuonna 1990.

Yleisön kiinnostus rahoitusmarkkinoiden toimintaan on lisännyt tarvetta antaa tietoa pankkitarkastusviraston ja sen valvottavien toiminnasta. Virasto on pyrkinyt vastaamaan haasteeseen välittämällä joukkoviestimissä asianmukaista tietoa. Myös suorat yhteydet kotimaassa ja ulkomaille ovat lisääntyneet.

KEHITTÄMISEN PAINOPISTEALUEET

Hallintoa tukevat järjestelmät:

- Valma
- Helmi
- Diaario
- Sisäisen laskennan kehittäminen

Arvopaperimarkkina-valvonta:

- Arvo-osuusjärjestelmä
- Rahamarkkinakeskuksen tietojärjestelmä
- Johdannaismarkkinat

Pankkivalvonta:

- perusrekisteri valvottavista
- ilmoitusarkisto
- riskianalyysi

Toimistojärjestelmä

- tekstinkäsittely
- taulukkolaskenta
- sähköposti
- arkistointi

Käyttöliittymä Windows 3.x

Päätelytyöt:

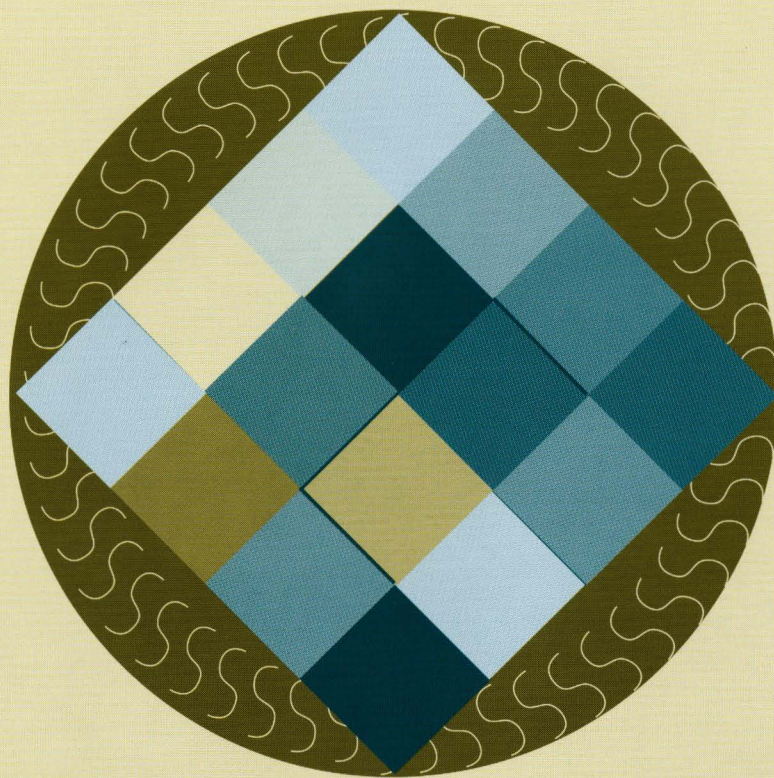
- Startel
- Asiakastieto
- Reuters
- Finlex

INFO

ATK-TARKASTUSTEN KEHITTÄMINEN

17

• HALLINTOYKSIKKÖ •

Hallintoyksikkö on sisäisten palvelujen yksikkö, joka vastaa viraston sisäisestä hallinnosta sekä siihen liittyvästä yhteydenpidosta erityisesti valtiovarainministeriöön. Yksikkö tukee ja avustaa viraston johtoa, tulosyksiköitä ja niiden henkilöstöä seuraavien palveluin: henkilöstö-, talous- ja materiaalihallinto-, tietohallinto- ja kirjastopalvelut. Lisäksi hallintoyksikkö palvelee viraston sidosryhmiä. Yksikön tarjoamat palvelut perustuvat tulevaisuudessa tietojärjestelmien käyttöön.

Virastossa käsiteltävien asioiden seurannan uusi vaihe aloitettiin kertomusvuonna ottamalla käyttöön atk-pohjainen diariointijärjestelmä. Työryhmä valmisteli uuden diaariokaavan, joka otettiin käyttöön vuoden 1991 alussa. Uudistus loi puitteet viraston sisäisen tiedonvälityksen tehostamiselle ja asiakaspalvelun parantamiselle. Vuonna 1990 diaarioon merkittyjen asioiden lukumäärä oli 1 556. Edellisenä vuonna luku oli 1 386.

Tekstinkäsittelyä on tehostettu hankkimalla julkaisuohjelma, grafiikkaohjelma ja kuvanlukija. Palkanlaskennassa siirryttiin valtion hallinnossa käytössä olevaan HEPLA-palkanlaskentajärjestelmään. Henkilöstön määrä ei muuttunut edellisestä vuodesta. Se oli vuoden lopussa 58.

Virasto siirtyy vuonna 1993 tulos-

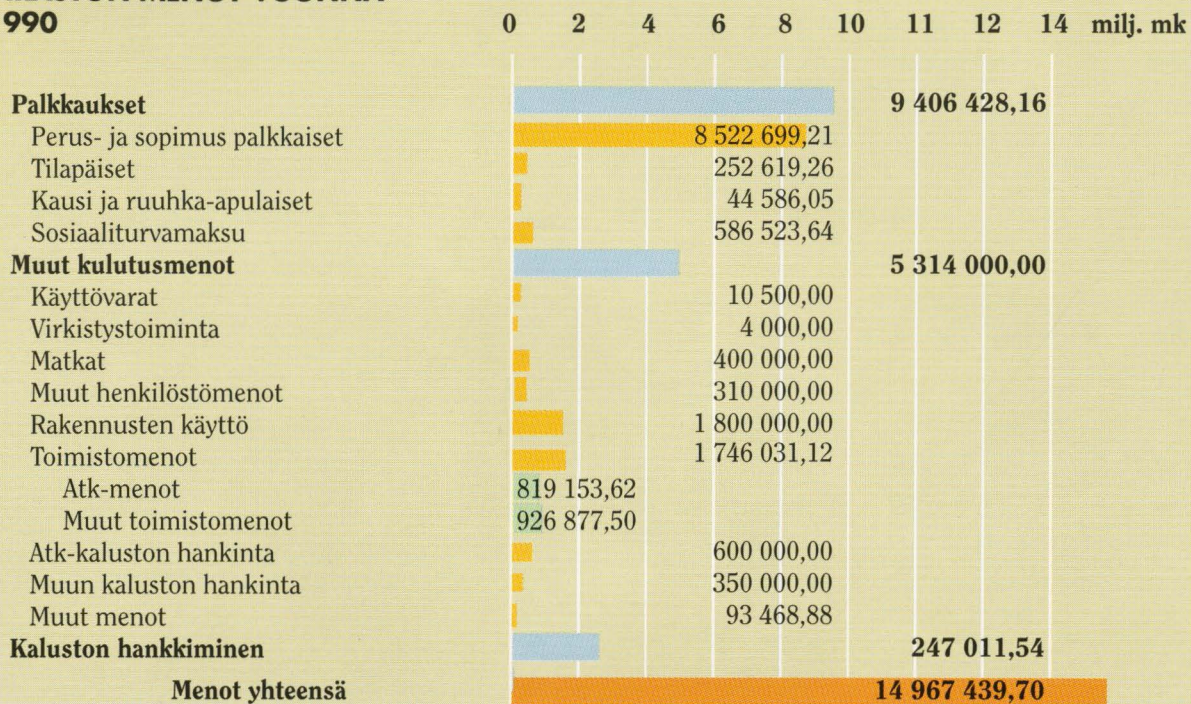
budjettiin. Toimivan sisäisen laskentajärjestelmän valmistelu aloitettiin jo 1990, jotta hallintoyksikkö pystyisi vastaamaan tulosbudjetoinnin ja tulosjohtamisen asettamiin haasteisiin.

Pankkitarkastusviraston toiminnasta johtuvien kustannusten kattaminen

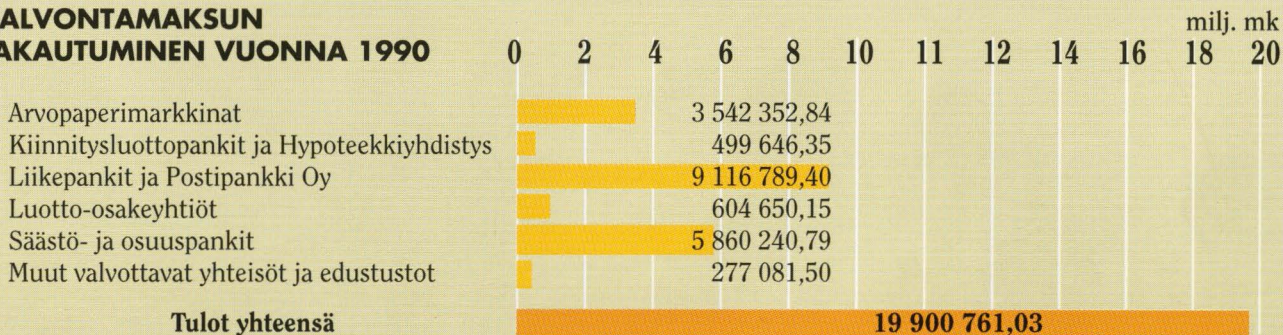
Pankkitarkastusviraston kustannukset katetaan valvottavilta kerättävillä valvontamaksuilla (pankkitarkastuslain 19 § ja asetus pankkitarkastusviraston toiminnasta johtuvien kustannusten kattamisesta).

Valvontamaksun määräämisperusteena on asianomaisen valvottavan aiheuttaman valvontatyön suuruus. Muiden kuin arvopaperimarkkinoilla toimivien yhteisöjen valvontamaksusta otetaan huomioon lisäksi taseen lopusumma.

VIRASTON MENOT VUONNA 1990

VALVONTAMAKSUN JAKAUTUMINEN VUONNA 1990

Pankkitarkastusvirasto laatii ja toimittaa vuosittain ennen syyskuun 1. päivää valtionvarainministeriölle valvontamaksun määräämistä varten maksuluettelon, joka perustuu valtion saman vuoden tulo- ja menoarviossa PTV:lle hyväksytyjen määrärahojen yhteismäärään lisättynä eläkekustannuksilla. Jos valvontamaksua on peritty vähemmän tai enemmän kuin viraston menot ovat olleet, tarkistetaan määrä seuraavan maksuunpanon yhteydessä.

Vuonna 1990 maksuunpannun valvontamaksun määrä oli 19 900 761 markkaa. Viraston menoarvio kertomusvuodelle oli 14 556 000 markkaa.

Pankkitarkastusviraston diaariin merkittyjen asioiden lukumäärä vuonna 1990 oli 1 556. Edellisenä vuonna vastaava luku oli 1 386.

Viraston omaa hallintoa koskevia asioita oli 184. Ne jakaantuivat seuraavasti: 23 koski viraston yleishallintoa, 116 henkilöstöhallintoa ja 45 taloushallintoa.

VALVOTTAVIA KOSKEVAT ASIAT JAKAANTUIVAT SEURAAVASTI:

Asiaryhmä	1990	1989
1. Hallinto ym. yleisluonteiset asiat	186	233
2. Liiketoiminta	163	192
3. Maksuvalmius ja vakavaraisuus	383*	333
4. Tarkastukset	28	48
5. Väärinkäytökset ja rikokset	6	5
6. Selvityspyynnöt	337	185
7. Rahastoyhtiöt ja niiden sijoitusrahastot	26	16
8. Arvopaperi- ja johdannaismarkkinat	228	138
9. Muut asiat, lausunnot	15	14
Yhteensä	1 372	1 164

*Lisäksi samalle numerolle diarioituja päätöksiä oli 167 kpl. Seuraavalle vuodelle siirtyi 188 asiaa.

• KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ •

Pohjoismaiset pankkitarkastajat ovat kokoontuneet pohtimaan yhteisiä ongelmiaan melko säännöllisesti aina vuodesta 1925 lähtien.

Nykyisin kokoukset pidetään vuosittain kussakin pohjoismaassa vuorollaan. Vuosittaisten kokousten lisäksi on yhteistyötä kehitetty erilaisten työryhmien puitteissa. Yhteistyö on johtanut mm. vuonna 1988 solmittuihin virastojen välistä valvontatietojen vaihtoa koskeviin sopimuksiin.

Nimenomaisesti Euroopan puitteissa voimaan astuvat "kotimaan tarkastusvastuun" (home country supervision) ja "yhden toimiluvan" (single licence) periaatteet tulevat entisestäänkin lisäämään kotimaisen pankkitarkastuksen laadulle ja kansainväliselle uskottavuudelle asetettavia vaatimuksia.

Pohjoismainen pankkitarkastuskokous Rovaniemellä kesäkuussa 1990.

Viraston edustajat osallistuivat IOSCO:n kokoukseen Santiago de Chilessä.

Pohjoismainen yhteistyö jatkui kertomusvuonna vilkkaana. Pankkitarkastusvirasto toimi isäntänä Rovaniemellä pohjoismaisten pankki- ja arvopaperimarkkinoiden valvontaviranomaisten kokouksessa ja pohjoismaisen arvopaperimarkkinatyöryhmän kokouksessa Helsingissä. Lisäksi osallistuttiin pohjoismaisen "utlands etablerings" -ryhmän kokoukseen, jossa käsiteltiin Euroopan yhteisön pankkivalvonnan kehitystä, EY:n ja EFTA:n neuvottelujen vaikutuksia pankkivalvontaan sekä pohjoismaisten viranomaisten työnjakoa.

Viraston edustajat osallistuivat Pohjoismaiden Ministerineuvoston järjestämään kokoukseen, jonka aiheena oli "Nordisk konferanse om elektronisk betalningsformidling og forbrukerinteresser".

Keskinäiset vierailut ovat tärkeä yhteistyömuoto. Erityisenä yhteistyömuotona on mainittava, että Ruotsin pankkitarkastusviraston arvopaperimarkkinavalvontaan hankittiin pankkitarkastusvirastossa tähän tarkoitukseen kehitetty valvontajärjestelmä. Ruotsin arvopaperimarkkinavalvojen kanssa on sovittu siitä, että järjestelmän mahdollinen jatkokehittäminen tehdään yhteistyössä.

Rahoitusmarkkinoiden valvonnan laajempi kansainvälinen merkitys on 1970-luvusta lähtien jatkuvasti kostonunut. Baselissa toimivan Kansainvälisen Järjestelypankin (Bank for International Settlements, BIS) yhteyteen perustettu erityinen pankkivalvontakomitea ("Cooken komitea", Basle Committee on Banking Supervision) tekee maailmanlaajuisia suosituksia ja veto-oimia pankkivalvontaa koskevista asioissa. Eri maiden pankkivalvojat koontuvat lisäksi joka toinen vuosi yhteen käsittelemään samoja kysymyksiä. Kertomusvuonna PTV osallistui kuudenteen kansainväliseen pankkitarkastuskokoukseen (ICBS) Frankfurtissa.

Arvopaperimarkkinoiden valvojilla on oma kansainvälinen järjestönsä International Organization of Securities Commissions (IOSCO), jonka jäseneksi virasto hyväksyttiin vuonna 1990.

Suomalaisten pankkien ulkomaisien yksiköiden tarkastusten yhteydessä on käyty neuvotteluja ja vaihdettu tietoja muiden maiden pankkivalvontaviranomaisten sekä Kansainvälisen Järjestelypankin kanssa.

Kertomusvuoden aikana pankkitarkastusviraston edustajat muun

muassa:

- osallistuivat OECD:n rahoitusmarkkinakomitean kokoukseen, jossa käsiteltiin Itä-Euroopan muuttunutta tilannetta, Saksan valtiosopimuksen ja Persianlahden öljykriisin vaikutuksia kansainvälisiin rahoitusmarkkinoihin.

- osallistuivat Pariisissa järjestettyyn OECD-maiden asettaman kansainvälisen FAFT II:n (Financial Action TaskForce on Money Laundering) rahoitusjärjestelmien rikollisen hyväksikäytön estämistä koskevan kansainvälisen työryhmän kokoukseen. Tavoitteena on FATF:n laatimien rahanpesua estävien 40 suosituksen soveltaminen kansalliseen lainsäädäntöön. Työryhmän työskentely jatkuu edelleen.

- osallistuivat EFTA:n ETA-sopimusta valmistelemaan rahoituspalvelusektorin asiantuntijatyöryhmään.

- osallistuivat SOFFEX:in (Sveitsin optiopörssi) järjestämään johdannaispörssien ja johdannaismarkkinavalvojen yhteiskokoukseen.

- tutustuivat Ranskan pankkitarkastusviraston toimintaan ja Ranskan valtionhallintoon.

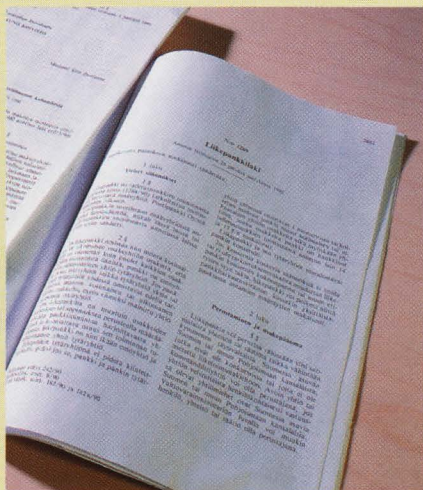
• LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITYS •

Joulukuun 28. päivänä 1990 uudistettiin pankkitarkastusvirastoa ja eräitä sen valvomia yhteisöjä koskevia lakeja ja asetuksia. Nämä säännökset tulivat voimaan 1.1.1991.

Laki pankkitarkastusvirastosta (1273/90) sisältää säännökset viraston tehtävistä ja oikeuksista. Asetuksella (1274/90) annettiin säännökset viraston organisaatiosta, henkilöstöstä ja asioiden ratkaisemisesta virastossa. Edelleen pankkitarkastusviraston toiminnasta johtuvien kustannusten kattamisesta annettua asetusta (1275/90) uudistettiin.

Talletuspankkien toiminnasta annettu laki (1268/90) yhdenmukaisti liike-, säästö- ja osuuspankkien sekä Postipankki Oy:n liiketoimintaa, maksuvalmiutta, vakavaraisuutta, asiakkaansuojaa ja kilpailun turvaamista koskevan säännösten. Samanaikaisesti annetut liikepankkilaki (1269/90), säästöpankkilaki (1270/90) ja osuuspankkilaki (1271/90) sisältävät kutakin eri pankkiryhmittymää koskevat pankin perustamiseen, sen hallintoon, tilintarkastukseen ja tilinpäätökseen, sulautumiseen sekä toiminnan keskeyttämiseen liittyvät erityissäännökset.

Postipankki Oy:stä annettua lakia muutettiin ensiksi toukokuun 18. päivänä 1990 annetulla lailla (447/90), jossa pankille apporttina luovutettujen käyttö- ja sijoitusomaisuuskiinteistöjen ja -osakkeiden apporttiarvot katsotaan näiden kiinteistöjen ja osakkeiden hankintamenoksi pankin verotuksessa. Samana päivänä annetulla lailla (448/90) kumottiin Postipankki Oy:n investointirahastosta annettu laki. Talletuspankkeja koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä annettu laki Postipankki Oy:stä annetun lain muuttamisesta (1272/90) määrittää Postipankki Oy:n sitoumusten täyttämisen turvaamiseksi pankilla olevan valtion takuun suuruuden määräytymisperusteet sekä sisältää lisäksi joitain teknisluonteisia muutoksia.

Ulkomaalaisen oikeutta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa koskevaa lakia uudistettiin niinkään vuoden lopulla annetulla lailla (1282/90). Samanaikaisesti muutettiin myös ulkomaalaisen sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteitä omaisuutta ja osakkeita annetun lain 24 §:ää (1283/90) sekä lakeja rahalaitosten erityistalletuksista Suomen Pankissa annetun lain 2 §:ää (1284/90), kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termineillä annetun lain 2 luvun 10 ja 11 §:ää (1285/90), arvopaperinvälitysliikkeistä annetun lain 4 §:ää (1286/90) ja sijoitusrahastolain 40 §:ää (1287/90).

Lakimuutokset mahdollistavat muun muassa sen, että ulkomaalaiset

luottolaitokset voivat harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa perustamalla tänne sivukonttorin. Laissa annetaan myös sellaiselle lain voimaan tullessa toimivalle suomalaiselle liikepankille, jonka osakkeet ulkomainen luottolaitos omistaa, mahdollisuus valtiovarainministeriön luvalla jatkaa toimintaansa tänne perustamassaan sivukonttorissa. Sivukonttorin toimintaan sovelletaan talletuspankkien toiminnasta annettua lakia eräin poikkeuksin. Ulkomaalaisia koskevia omistusoikeusrajoituksia muutettiin siten, että ulkomainen luottolaitos voi omistaa sivukonttorin arvopaperikaupankäynnin tai muun arvopaperitoiminnan kohteena olevia osakkeita ja osuuksia sekä väliaikaisesti omistaa omaisuutta samoin edellytyksin kuin talletuspankit.

Talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain muutoksella (1342/90) verovapaus ulotettiin koskemaan myös vuonna 1992 toimitettavaa luonnollisen henkilön ja kotimaisen kuolinpesän verotusta. Samaan aikaan edellä mainitun lain kanssa annettiin laki korkotulojen lähdeverosta (1341/90). Laissa määritellään ne talletukset ja joukkovelkakirjalainat, joista saatavat korkotulot tulevat lähdeverotettavaksi. Korkotulon lähdeveron suuruudeksi määrättiin 10 prosenttia talletukselle tai joukkovelkakirjalainalle maksetusta korosta.

Lainsäädännön kehittämistyöviraston toimialalla on jatkunut vilkkaana. Pankkitarkastusvirasto on ollut edustettuna mm. arvopaperimarkkina-toimikunnassa, clearinglakityöryhmässä, finanssiryhmäkomiteassa, ETA-toimikunnassa, integraatioseuranta-työryhmässä, kirjanpitolainsäädännön uudistamiskomiteassa, korkotulojen lähdeverotoimikunnassa, rahoitustoimintalakitoimikunnassa, sijoitusrahastotyöryhmässä, ulkomaisten pankkien sivukonttorityöryhmässä, tilintarkastusjärjestelmätyöryhmässä ja varainsiirtoverotustyöryhmässä.

Vuoden aikana korkein hallinto-oikeus antoi kaksi päätöstä viraston valvottavien valituksiin. Toinen koski valvottavan (KOP) tietojenantovelvollisuutta pankkitarkastusvirastolle ja toinen pankin (SKOP) omistamien optiotodistusten ym. lukemista liikepankkilaissa tarkoitettuihin sijoituksiin. Pankkitarkastusvirasto haki arvopaperimarkkinalain nojalla eräissä osakkeenostotarjousasiassa markkina-tuomioistuimen päätöstä. Asian käsittely keskeytettiin kuitenkin viraston ja sen vastapuolen (Jakeluaura Oy) sovittua erimielisyytensä.

PANKKITARKASTUSVIRASTON VALVOTTAVAT 1970 - 1990
SAMMANSLUTNINGAR UNDER BANKINSPEKTIONENS TILLSYN 1970 - 1990
CORPORATIONS SUPERVISED BY THE BANKING SUPERVISION 1970 - 1990

31.12.	LP	SP	OP	KLP	LOY	HY	UE	RY	VR	AP	OY	MP	AV	YHT	SK yht
1970*	6	330	464	4	3				3					810	2 482
1970	7	327	445	4	3				3					789	2 514
1971	7	306	425	4	4				3					749	2 546
1972	7	302	407	4	4				3					727	2 568
1973	7	298	398	4	3				3					713	2 600
1974	7	294	390	4	3				3					701	2 628
1975	7	283	384	4	3				3					684	2 651
1976	7	280	380	4	3				3					677	2 653
1977	7	280	376	4	3				3					673	2 658
1978	7	280	374	4	3				3					671	2 665
1979	7	278	373	4	3	1	2		3					671	2 686
1980	7	275	372	4	3	1	2		3					667	2 715
1981	7	274	371	4	3	1	2		3					665	2 755
1982	10	272	371	4	3	1	1		3					665	2 777
1983	10	270	371	4	3	1	1		3					663	2 830
1984	10	263	370	4	3	1	5		3					659	2 877
1985	10	254	370	5	3	1	7		3					653	2 915
1986	10	241	370	6	4	1	8		3					643	2 943
1987	10	231	369	7	3	1	9	5	3					638	2 902
1988	12	211	367	7	4	1	8	6	3		2			621	2 979
1989	14	178	360	6	5	1	9	8	3	1	2	10	30	627	3 019
1990	15	150	338	6	5	1	9	10	3	1	2	10	28	578	2 839

* 1.1.1970

LP	=	Liikepankit ja Postipankki Oy, Affärsbanker och Postbanken Ab, Commercial Banks and Postipankki Ltd
SP	=	Säästöpankit, Sparbanker, Savings Banks
OP	=	Osuuspankit, Andelsbanker, Co-operative Banks
KLP	=	Kiinnitysluottopankit, Hypoteksbanker, Mortgage Banks
LOY	=	Luotto-osakeyhtiöt, Kreditaktiebolag, Special Credit Institutions
HY	=	Hypoteekkiyhdistykset, Hypoteksföreningar, Mortgage Associations
UE	=	Ulkomaisten luottolaitosten edustustot, Utländska kreditinrättnings/representationskontor, Foreign Banks Representative Offices
RY	=	Rahastoyhtiöt, Fondbolag, Mutual Fund Management
VR	=	Vakuusrahastot, Säkerhetsfonder, Banks' Guarantee funds
AP	=	Arvopaperipörssit, Fondbörser, Stock Exchanges
OY	=	Optioyhteisöt, Optionsföretag, Options & Futures Exchanges
MP	=	Sopimusmarkkinat ja muut markkinapaikat, OTC-marknaderna och övriga marknadsplatser, OTC-markets and other securities Market Places
AV	=	Arvopaperinvälittäjät, Värdepappersförmedlarna, Securities Brokers
YHT	=	Pääkonttorit yhteensä, Huvudkontor, Head Offices
SK yht	=	Sivukonttorit yhteensä, Filialkontor, Branches

	1989	1990
Pörssiyhtiöt, Börsbolag, Listed Companies,	82	77
OTC-yhtiöt, OTC-Bolag, OTC-Companies,	54	52

Eivät ole pankkitarkastuslain mukaisia valvottavia. Valvotaan siten, että yhtiöt täyttävät APML:n mukaiset velvoitteensa.

Inte sammanslutningar under tillsyn enligt lagen om tillsyn över bank. Tillsyn utövas så, att bolagen uppfyller de förpliktelser som stadgats i VPML.

Not supervised in accordance the Banking Supervision Act. Supervised that they fulfill their duties according to the Securities Market Act.

**VALVOTTAVIEN ULKOMAIS-
TEN TYTÄR- JA OSAKKUUS-
PANKKIEN SEKÄ EDUSTUSTO-
JEN LUKUMÄÄRÄ 31.12.1990**

Tytärpankit	13
Osakkuus- eli konsortiopankit	15
Edustustot	27

• ÖVERDIREKTÖRENS ÖVERSIKT •

Det allmänna ekonomiska läget, som försvagades snabbt under verksamhetsåret, har rätt obarmhärtigt avslöjat de strukturella svagheterna på vår finansieringsmarknad och även i tillsynen.

Räkningarna, som blev onödigt stora och som uppstod under en tid av alltför lång och alltför kraftig uppgång av välståndet och den därav föranledda perioden av föreställd problemfrihet, har nu plötsligt förfallit till betalning.

En tröst - om än klen - är att vi dock trots allt fortfarande är i en klart bättre situation än många andra länder av större betydelse än vi.

Ett synnerligen uppmuntrande drag är däremot den snabbhet, med vilken de penninginrättningar, som står under bankinspektionens (BI) tillsyn, har blivit medvetna om sina problem och börjat lösa dem. När utgångspunkterna dessutom var starka, kommer de positiva resultaten säkert att synas tillräckligt snabbt.

Bankernas problem härrör från tre huvudsakliga källor: räntebidragets otillräckliga tillväxt, tillväxten av kreditförlusterna och andra kostnader, som var snabbare än tillväxten av intäkter samt nedgången av värdet på värdepappersportföljerna, som annars också förorsakade betydande nettofinansieringskostnader.

Under åren med kraftig tillväxt i kreditgivningen ökade även den politiska betydelsen av de lån, som var bundna till Finlands Banks grundränta, i samma takt som hushållens skuldsättningsgrad ökade. Efter att regleringen av finansieringsmarknaden upphörde blev bankerna för sin del tvungna att i sin medelanskaffning betala priser, som med många procentenheter kunde överskrida den ränta, som erhöles på de grundräntebundna lånen - för att inte tala om den övriga kreditstocken med låg ränta.

Grundräntan frystes ner av politiska orsaker och den beaktades inte på rätt sätt som ränterisk. Avkastningen på kreditstocken kunde under dessa förhållanden inte med andra medel höjas tillräckligt snabbt. Följden blev en för bankerna rätt besvärlig situation, som ännu inte är löst. Uteblivna ränteintäkter har man försökt täcka genom att införa avgifter på tjänster, som tidigare finansierades med räntebidraget.

Ökningen av kreditförlusterna är en naturlig följd dels av försvagningen av det allmänna ekonomiska läget, dels av större kreditrisker än tidigare, som medvetet eller omedvetet tagits i kampen om marknadsandelarna. Även om dessa förluster nu är mångfaldiga jämfört med de vi tidigare blivit vana vid i Norden, är de fortsättningsvis kanske endast en tredjedel av den nivå, som internationellt anses tolerabel (1 % av slutsumman i bankernas balanser).

De finländska bankerna har under de senaste åren investerat stora summor i automatiseringen av sina funktioner. I förhållande till prestationernas mängd har bankernas verksamhet av denna anledning effektiviserats avsevärt. En motsvarande

indragning av antalet filialkontor eller begränsning av personaltillväxten påbörjades dock inte i tid. På bägge områdena har man nu framskridit raskt. Kostnadsnedskärningarna kräver dock i detta läge att även personalstyrkan minskas betydligt.

Bankerna med sina dotterbolag utgör den största gruppen av värdepappersförmedlare i vårt land. Under värdepappershandelns livliga år svällde även deras egna portföljer, i synnerhet i det skede då företagsövertagningarna blev allmänna. När värdepappersmarknaden plötsligt utsattes för stiltje och priserna rasade hann bankerna inte tömma sina portföljer, och det finns inte ännu heller sådana möjligheter.

Stiltjen och prisnedgången på värdepappersmarknaderna fortgick under hela verksamhetsåret. På grund av den höga räntenivån och källskatten på 10 %, som stadgades för avkastningen på depositioner och masskuldebrev, inriktades placerarnas intresse nästan enbart på rentemarknaden. Utvecklingen av börsbolagens resultat var inte ägnat att svänga denna trend.

Den viktigaste händelsen på lagstiftningens område var slutförandet av riksdagens behandling av de nya banklagarna, som kunde träda i kraft från och med början av 1991.

Under samma tid fortsattes beredningen av flera nya projekt, där bankinspektionen deltog. De viktigaste av dessa var det s.k. betänkandet om lagen om finansieringsverksamhet samt påbörjandet av kompletteringsarbetet för lagstiftningen om värdepappersmarknaden.

När de två största affärsbankerna började planera en ändring av sina koncernorganisationer i riktning mot

holdingbolagsledda koncerner, ansågs detta eventuellt betyda ett steg på vägen mot fusionering av bankerna och försäkringsbolagen, d.v.s. i riktning mot s.k. finansvaruhus. När motsvarande lagstiftning inte existerar, tillsattes en speciell finansgruppskommitté för att överväga dess nödvändighet. Bankinspektionen är representerad i denna kommitté.

Alldeles vid slutet av året tillsattes ytterligare en kommitté för att utreda de ändringar i vårt lands lagstiftning om kredit- och penninginrättningar, som krävs av Finlands internationella förpliktelser och i synnerhet av förpliktelserna i anslutning till den Europeiska Ekonomiska Sfären. Bankinspektionen är representerad såväl i kommittén som dess sekretariat.

Lagstiftningsberedningen, revisionen av anvisningarna samt modifieringen av bankinspektionens interna organisation och arbetssätt för nya förhållanden var specialdrag i bankinspektionens arbete under verksamhetsåret. De aktuella problemen hos tillsynsobjekten har även de föranlett mycket arbete och huvudvärk. Betydelsen av riskkontroll har i takt med detta arbete fortsättningsvis framhävts.

Det internationella samarbetet kräver kontinuerligt mera uppmärksamhet. Bankinspektionen fungerade som värd för de nordiska bankinspektörernas möte i Rovaniemi i juni. Den deltog även i bankinspektörernas internationella möte i Frankfurt i oktober samt i värdepappersmarknadsövervakarnas internationella organisations IOSCO möte i Santiago de Chile en månad senare. Samtidigt blev bankinspektionen medlem av IOSCO.

Även om bankinspektionens verksamhet fortsättningsvis blev livligare

och antalet tillsynsobjekt under direkt tillsyn ökade nästan med hälften, utökades inte personalen under verksamhetsåret. Redan nu hotas bankinspektionen återigen av den lagstiftning, som befinner sig i olika skeden av beredning, både genom expansion av tillsynsområdet och genom fördubblingen av antalet samman slutningar under dess direkta tillsyn under de närmaste två åren.

Bankinspektionens automation har ökat kraftigt och personalen har ökat sin arbetstakt. Trots detta har man varit tvungen att noggrant välja verksamhetens tyngdpunkter. Bankinspektionen går om ett par år in för resultatstyrning. I god tid före detta måste bl.a. nivån på tillsynen definieras, organisationen anpassas till den och den därav föranledda ökningen av personalen realiseras. Samtidigt måste det givetvis ombesörjas att noggrannheten i tillsynen inte försvagas.

Enbart med våra egna ansträngningar kan vi inte uppnå dessa målsättningar. Vi behöver förståelse av och samarbete med alla våra kontaktgrupper, framför allt statsmakten och tillsynsobjekten.

Ett dylikt samarbete har även tidigare gett goda resultat. Jag utnyttjar detta tillfälle till att tacka för detta under år 1990. Mitt speciella tack riktar jag dock till bankinspektionens personal.

Jorma Aranko, överdirektör

• BANKINSPEKTIONEN I FINLAND •

Historia i huvuddrag

Bankinspektionen i Finland är tydligt en del av landets nordiska tradition, och har sina rötter i Palmstruchs bank som kring 1660-talet verkade i Stockholm med en filial i Åbo. Banken arbetade under statens överinseende. För ändamålet inrättade konung Karl X Gustav en banköverinspektörstjänst i april 1659. Tjänsten drogs dock in rätt snart efter det banken hade upphört med sin verksamhet. År 1668 grundades världens kanske första centralbank, Rikens Ständers Bank, för att fortsätta med bankens uppgifter, och där ålades övervakningsskyldigheten sex bankfullmäktige.

Då man i Finland långt senare, i mitten av 1800-talet, utvecklade ett eget affärsbankssystem och för ändamålet år 1866 stiftade landets första banklag, ingick i den enligt den modell som ett par årtionden tidigare anammats i Sverige, stadganden om tillsyn över bankerna. Anvisningar om denna tillsyn utfärdades av Senatens Ekonomidepartement. I varje bank tillsattes ett särskilt ombud för att tillse att lagar och anvisningar iakttogs.

Detta decentraliserade övervakningssystem hade redan från början visat sig otillräckligt, och då bankverksamheten blev livligare framträdde dess svagheter allt tydligare. Ombudet hade varken tid eller sakkunskap för alla sina uppgifter. Dessutom tenderade ombuden då det gällde, snarare att förklara bankernas åtgärder på bästa sätt i stället för att hålla dem inom gränserna för bankernas soliditet.

Man försökte länge centralisera tillsynen. Detta lyckades första gången i sparbanksförordningen av år 1895, där tillsynsbestämmelserna hade sitt ursprung i den fem år äldre danska sparbankslagen. Om motsvarande tillsyn

över andelskassorna stadgades i en lag av år 1920, där organisationens egen centralpenninginrättning förordnades att sköta tillsynen.

Det var först med fjärde försöket som man lyckades centralisera tillsynen över affärsbankerna både formellt och praktiskt, i och med att lagen om tillsyn över bankbolags verksamhet trädde i kraft år 1922. Genom denna lag inrättades den nuvarande bankinspektionen som underlyder finansministeriet och som inledde sin verksamhet i mars 1922. Modellen hämtades än en gång från Sverige, där man sedan början av 1800-talet hade haft världens mest utvecklade bankinspektionssystem.

Också i Finland etablerades och utvidgades bankinspektionen i och med att banksystemet diversifierades. Lagstiftningen om bankinspektionen har under årens lopp ändrats många gånger. I samband med den revidering av banklagarna som trädde i kraft år 1970 ställdes också andels- och sparbankerna under bankinspektionens tillsyn, trots att det primära tillsynsansvaret fortfarande låg hos deras egna övervakningsorgan. Ämbetsverket bibehöll sin ursprungliga kollegiala sammansättning ända till år 1989.

1988 och 1989 utvidgades ämbetsverkets arbetsområde åter avsevärt då först options- och terminsmarknaden och sedan värdepappersmarknaden i sin helhet ställdes under dess tillsyn.

Bankinspektionens utgångspunkter och mål

Den nordiska bankinspektionen har sitt ursprung i det ursprungligen merkantila tänkesättet att staten av naturen har rätt och rent av en skyldighet att reglera näringslivet. Det nuvarande finska systemet är ett slags

kompromiss mellan detta tänkesätt och liberalismen som gynnar näringsfriheten.

Det är en kompromiss också i ett annat avseende. Syftet med bankinspektionen, och i dag med tillsynen över hela finansieringsmarknaden, är å ena sidan att förverkliga samhällets syftemål, bland vilka särskilt nämns tryggheten av deponenternas och investerarnas, särskilt småinvesterarnas ställning. Å andra sidan måste man akta sig för att ge upphov till en sådan uppfattning att statsmakten samtidigt skulle ikläda sig ett ansvar för att depositioner och investeringar återbetalas.

För att samhällsekonomin skall fungera effektivt är det av synnerligen central betydelse att finansiering och betalningar förmedlas tillförlitligt, snabbt och ekonomiskt. Genom att fungera som förmedlare borde finansieringsmarknaden också bidra till att samhällsekonomin resurser inriktas på ett ändamålsenligt sätt. Den måste utan att alltför mycket äventyra sin säkerhet fungera som ett redskap för det naturliga urvalet så att den effektivt suger upp den privata sektorns besparingar och ser till att de används på ett sätt som gallrar ut svaga, improduktiva placeringsobjekt.

Tanken att finansieringsförmedlingen skall vara samhälleligt ändamålsenlig är naturligtvis även förknippad med andra synpunkter än direkt ekonomisk effektivitet. Följande tillägg i förteckningen över samhälleliga nödvändigheter kan mycket väl bli miljövard.

Finansieringsinrättningarnas centrala ställning ger dem goda möjligheter att utöva en omfattande ekonomisk makt, lika väl över deponenter och investerare som över kredittagare, andra näringsidkare och till och med statsmakten. Bankerna kan från att ha

varit opartiska kreditgivare bli intressenter och ägare. Härav kan samtidigt följas att konkurrensen begränsas på ett negativt sätt.

Att ha depositioner i särskilt för ändamålet inrättade penninginrättningar, depositionsbanker, måste vara extra säkert. Därför måste man ställa mycket höga krav på depositionsbankernas verksamhet. Investeringar på andra håll inom den privata sektorn är alltid förknippade med varierande större risker, som i gengäld borde åter speglas i avkastningen.

I fråga om en investering är både riskens storlek och dess sannolikhet i första men också i sista hand beroende av det investerande företagens och investeringsförmedlarens egen verksamhet.

Den som övervakar finansieringsverksamheten måste för sin del genom sin inspektionsverksamhet försäkra sig om att de sammanslutningar som står under dess tillsyn sköts (och man agerar på de offentliga marknadsplatserna under dess tillsyn) lagenligt, skickligt, omsorgsfullt och ärligt. Därtill måste den kräva att deponenter och investerare tillräckligt snabbt skall ha tillgång till tillräcklig och riktig information om både tillsyns- och investeringsobjektens skötsel och tillstånd.

Den som utövar tillsynen har också en viss skyldighet att sörja för att verksamhetsförutsättningarna för de sammanslutningar som står under dess tillsyn bibehålls. I detta avseende måste den s.a.s. representera dessa samfund i förhållande till bl.a. statsmakten.

Samhället har i lagar och förordningar givit anvisningar för bankinspektionen och för dem som står under dess tillsyn. De viktigaste är lagen om bankinspektionen (1273/90), förordningen om bankinspektionen (1274/90), lagen

om depositionsbankernas verksamhet (1268/90), banklagarna, lagen om kreditaktiebolag, lagen om placeringsfonder samt värdepappersmarknads-lagen och lagen om handel med standardiserade optioner och terminer.

Principer

I lagen om bankinspektionen nämns laglighetsövervakningen som bankinspektionens första uppgift. Ämbetsverket skall tillse att de sammanslutningar som står under dess tillsyn (tillsynsobjekten) verkar i enlighet med lag och bolagsordning eller stadgar.

Men innan man kommer så långt måste sammanslutningen regelmässigt få koncession. Den beviljas av finansministeriet, som begär utlåtande av bankinspektionen. För utlåtandet och koncessionen ser man till ändamålsenligheten. Samma princip gäller naturligtvis också beslut om återtagande av koncession.

Koncessionens ändamålsenlighet mäts enligt dess allmänna intresse. Resultatet är beroende av bl.a. konkurrensen inom branschen, produkturvalet, riskkänsligheten, företagsledningens kvalitet osv. Man följer principen att en koncession inte avslås eller återtas utan klara skäl.

Ett slag av tillsyn som i praktiken fått allt större betydelse inriktar sig på riskerna i sammanslutningens verksamhet och dess förmåga att behärska dessa risker. Bankinspektionen förutsätter att sammanslutningen har tillförlitliga system för att behärska riskerna och en tillräckligt långsiktig verksamhetsplan, där riskkänsligheten har definierats med tanke på möjligheten att de sämsta alternativen slår in. Tillsynen är särskilt inriktad på att förebygga och behärskat upplösa överstora kredit- och andra riskanhopningar.

Särskilt då det gäller riskkontroll arbetar bankinspektionen i nära samarbete med centralbanken, Finlands Bank.

Värdepappersmarknadslagen ger fortfarande fondbörserna en viss möjlighet till självreglering. De kan nämligen i sina reglementen ta in bestämmelser som kompletterar lagen. Reglementet skall dock fastställas av finansministeriet. I samband med detta förfarande begär man utlåtande av bankinspektionen.

Bankinspektionen strävar också till att förhindra och undanröja skadlig konkurrensbegränsning inom de berörda branscherna. Härvid samarbetar man med konkurrensverket.

I frågor som gäller konsumentskydd samarbetar bankinspektionen med konsumentombudsmannen.

Verksamhet

Under bankinspektionens direkta tillsyn står affärsbankerna (15), hypoteksbankerna (6), kreditaktiebolagen (5), hypoteksföreningen, fondbolagen (10), Helsingfors Fondbörs, värdepappersförmedlingsföretagen (28), optionsföretagen (2) och de utländska bankernas representationskontor (9). De finska bankerna har därtill 10 filialer utomlands, vilka inspekteras separat.

Sparbankernas (150) verksamhet övervakas enligt bankinspektionens anvisningar genom sparbanksinspektionen och andelsbankernas (338) genom andelsbanksinspektionen. Spar- och andelsbanksinspektionerna sköter i princip bl.a. inspektionerna i bankerna, och skickar rapporterna över dem till bankinspektionen.

Finansieringsbolagen är den viktigaaste gruppen av företag som förmedlar finansiering, som inte står under offentlig tillsyn.

Bankinspektionen uppfyller sin egen tillsynsskyldighet genom inspektioner, genom andra fortlöpande kontakter samt genom att månatligen, kvartalsvis och årligen motta och analysera sifferuppgifter.

Man strävar efter att intervallerna mellan de regelbundna inspektionerna inte skall överstiga två år, och företar sporadiska inspektioner alltid då orsak föreligger.

Handeln på värdepappers- samt options- och terminsmarknaden följs upp i realtid genom ett helt datoriserat övervakningssystem som också automatiskt uppevarar och vid behov analyserar de inkomna uppgifterna.

Till stöd för sitt egentliga tillsynsarbete ger bankinspektionen de berörda sammanslutningarna föreskrifter och anvisningar beträffande deras bokföring och branschen i övrigt.

Bankinspektionen har rätt att närvara vid förvaltningsorganens möten inom alla de sammanslutningar som står under dess tillsyn, att sammankalla dem och att delta i diskussionerna. Likaså kan bankinspektionen förhindra verkställigheten av beslut som fattats i dessa förvaltningsorgan eller kräva att ett sådant beslut återtas om den anser att beslutet strider mot lag eller bolagsordning.

Bankinspektionen har också rätt att delta i sammanslutningens revision och att när som helst få tillgång till alla de handlingar som är relevanta för tillsynen.

Om bankinspektionen inte annars tillräckligt lyckas göra sin röst hörd kan den i vissa fall föreslå att sammanslutningens dividendutdelning begränsas eller att länsstyrelsen utdömer vite. Därtill kan bankinspektionen tillsätta ett särskilt ombud för att övervaka sammanslutningens dagliga verksam-

het. I sista hand kan man föreslå att koncessionen återtas.

Om man anser att deponenternas intresse så kräver kan bankinspektionen också väcka skadeståndstalan mot någon av bankens aktieägare eller av personerna i dess ledning.

Bankinspektionens beslut kan överklagas till högsta förvaltningsdomstolen.

Utöver sitt tillsynsarbete deltar bankinspektionen också i utvecklandet av lagstiftningen för berörda branscher, den ger utlåtanden och lägger fram förslag till åtgärder med anledning av förhållandena inom de branscher där de sammanslutningar som står under dess tillsyn verkar.

Bankinspektionen ger inte bara utlåtanden utan måste också allt oftare besvara begäran om utredningar från sammanslutningarnas kunder beträffande dessas åtgärder eller försummelser.

Internationellt samarbete

De nordiska bankinspektörerna har allt sedan år 1925 sammanträtt ganska regelbundet för att dryfta gemensamma problem. Numera hålls dessa möten årligen turvis i de nordiska länderna. Utöver de årliga mötena har man utvecklat samarbetet inom olika arbetsgrupper. Samarbetet har bl.a. år 1988 resulterat i avtal om utbyte av uppgifter mellan ämbetsverken.

Den vidare internationella betydelsen av tillsynen över finansieringsmarknaden har sedan 1970-talet betonats allt mera. I samband med den Internationella Regleringsbanken (Bank for International Settlements, BIS) i Basel har man inrättat en särskild bankövervakningskommitté ("Cooke's kommitté", Basle Committee on Banking Supervision), som gör världs-

omfattande rekommendationer och appeller i ärenden som gäller tillsynen över bankerna. De olika ländernas bankinspektörer sammanträder därtill vartannat år för att behandla samma frågor. De instanser som utövar tillsyn över värdepappersmarknaderna har en egen internationell organisation, International Organization of Securities Commissions (IOSCO), där bankinspektionen godkändes som medlem år 1990.

I och med att principerna om "inhemskt inspektionsansvar" (home country supervision) och "enda koncession" (single licence) träder i kraft särskilt i Europa kommer kraven på den inhemska bankinspektionens kvalitet och trovärdighet ytterligare att öka.

Organisation

Administrativt verkar bankinspektionen under finansministeriets allmänna avdelning. Den finansieras via statsbudgeten, men staten uppstår årligen kostnaderna för dess verksamhet av de sammanslutningar som står under bankinspektionens tillsyn.

I och med att bankinspektionens uppgifter utvidgades och att dess arbete fått större internationell betydelse måste hela bankinspektionen omorganiseras år 1989. Den nya organisationen infördes från början av november.

De viktigaste nyheterna var att nya enheter inrättades, att de internationella kontakterna fördelades på de olika enheterna och att det 67-åriga kollegiet ersattes med en ledningsgrupp.

Som ordförande i ledningsgruppen fungerar överdirektören, och alla enhetschefer är medlemmar. Ledningsgruppen behandlar de ärenden som särskilt nämns i förordningen om bankinspektionen och andra frågor av vikt.

Beslutanderätten tillkommer i sista hand överdirektören, som också bär ansvaret för besluten.

Det finns sammanlagt 6 verksamhetsenheter. Av dessa leder den allmänna avdelningen inspektionerna till penninginrättningarna och ansvarar för den allmänna ledningen av spar- och andelsbanksinspektionerna samt för tillsynen över penninginrättningarnas kreditrisker.

Redovisningsavdelningen har till uppgift att övervaka samfundens ekonomiska tillstånd och särskilt deras likviditet, soliditet och riskförvaltning samt system för den ekonomiska förvaltningen.

Rättsavdelningen för sin del tillser att bankinspektionens beslut är lagliga och fastställer dess ställningstaganden i rättsliga frågor.

Värdepappersmarknadsavdelningen övervakar värdepappers- samt options- och terminsmarknaden och ansvarar för inspektionen av dessa marknader.

Utvecklingsenhetens specialområde är att planera och upprätthålla de databehandlingssystem som används för bankinspektionens tillsynsuppgifter och administration. Den undersöker också hur sammanslutningarnas motsvarande system fungerar och hur tillförlitliga de är. Till enhetens ansvarsområde hör också information, utbildning och allmän undersökning.

Den administrativa enheten ansvarar för den interna administrationen och i samband med den för kontakterna särskilt till finansministeriet.

Ovan nämns endast enheternas huvudsakliga uppgifter. Varje enhet ansvarar därtill bl.a. för internationella kontakter på sina respektive områden, de deltar i inspektioner, i beredningen av lagar och andra stadganden och anvisningar och de ger utlåtanden och

beviljar tillstånd.

Framtidsutsikter

Finlands lagstiftning om finansieringsmarknaden genomgår för närvarande en genomgripande revidering. En del av de nya lagarna godkändes i riksdagen vid årsskiftet, varvid de kunde träda i kraft från början av 1991.

Utöver dessa lagar är ett flertal lagar i olika beredningsskedet. Dessa gäller yrkesmässig finansieringsförmedling utanför de egentliga bankerna, värdeandelssystemet, masslån osv.

Ovan hänvisades redan till den harmonisering av bestämmelser och förfaranden som gäller penninginrättningarna och tillsynen över dem som pågår i hela världen och i Europa i synnerhet. Eftersom Finland i egenskap av EFTA-medlem deltar i samarbetsförhandlingarna med EG, kan också bestämmelserna i EG:s direktiv förr eller senare komma att gälla också oss.

Utöver ovan nämnda omständigheter som gäller ramarna för bankverksamheten måste ytterligare nämnas den förändringsprocess som själva bankverksamheten undergår både i Finland och på annat håll. Det är således uppenbart att bankinspektörernas arbetsdryga anpassningstid är långt ifrån överstämmande.

• REVIEW BY THE DIRECTOR GENERAL •

During the year under review, the swift downturn in economic activity has revealed structural weaknesses in our financial markets. A prolonged period of excessively strong economic growth had hidden the problems and allowed them to accumulate. Now the bills have fallen due for payment all at once.

It is a meager consolation that we are still in a clearly better position than some other, economically more important countries.

A much more encouraging development is the speediness by which the financial institutions supervised by the Banking Supervision (PTV) have recognized their problems and sought solutions. In view of their strong original positions, it can be expected that their efforts will bear fruit in good time.

The problems of the banks stem from three principal sources: the insufficient growth of net interest income, an increase in credit losses which was not compensated for by a decrease in other expenditures, the net funding costs and depreciating value of their securities portfolios.

During the period of the strong credit expansion, the political importance of loans tied to the Bank of Finland's base rate grew proportionate to the rising debts of the households. As a result of the deregulation of the financial markets, the banks were forced to pay prices for their own funding which may have exceeded by several percentage points the interest obtained from old loans bound to the base rate.

The base rate was politically frozen, a fact that had not been foreseen as a potential interest rate risk. Hence, the yield of the credit stock could not be improved quickly enough by other means. This resulted in a rather difficult situation for the banks, which is still in the process of clearing. The shortfall in interest income is being counterbalanced by charges on services previously funded from net interest income.

The increase in credit losses is a natural result of both the weakening of the economy and the greater credit risks taken wittingly or unwittingly in the heat of the battle for market shares. A contributing factor to this development was the fact that it has been customary for companies in Finland to rely far too much on loan financing rather than increasing equity.

Although these losses have multiplied from the traditionally low Nordic levels, they are still only about one third of the international level generally thought to be tolerable (1% of the balance sheet total).

In recent years, Finnish banks invested heavily in automation with the result that bank operations have become considerably more efficient in proportion to total transactions. However, the corresponding reduction of bank branches as well as restrictions on the increase of personnel were not initiated in time. Currently, however, the progress in both sectors is rapid.

Banks and their subsidiary companies are the largest group of dealers in securities in Finland. Bank portfolios also swelled during the active years. When the securities market suddenly slowed down and prices fell, it was too late for the banks to divest. The possibilities to do so now are virtually non-existent.

Throughout the year under review, the slowdown on the securities market continued. Due to the high level of interest rates and the 10% final withholding tax levied on interest income from deposits and bonds, investors were almost exclusively preoccupied with the fixed income instruments. The results shown by the listed companies were not cut out to change this direction, either.

In the field of banking legislation, the most important event was the passing of the set of new banking laws, which entered into force at the beginning of 1991.

Concurrently, we continued to participate in several new projects, the most important being the drafting of a report on the law covering all professional lending and the commencement of preparation of sup-

plementary securities market legislation.

The plans of the two major commercial banks to revise their organisations was seen as a possible step in merging banks and insurance companies. As no corresponding legislation existed, a special "Finance Group Committee" was appointed to consider the necessity of such legislation. Banking Supervision was represented on the committee.

Towards the end of the year a commission was also appointed to investigate Finland's national and international obligations with particular reference to the European Economic Community. Banking Supervision is represented on both the commission and its secretariat.

Preparatory work for new legislation, the revision of both the regulations and the internal organization and methods of operation of the Banking Supervision to comply with the new circumstances were special features in our activities during the year under review. The current problems of financial institutions under supervision also demanded much consideration. The importance of risk management was further emphasized.

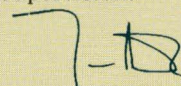
Increasing attention is required by international cooperation. In June, Banking Supervision hosted the Nordic Banking Supervisors' meeting in Rovaniemi. It also participated in the International Conference of Banking Supervisors in Frankfurt in October and the meeting of the International

Organization of Securities Commissions (IOSCO) in Santiago de Chile a month later. On the latter occasion, PTV was admitted to membership of IOSCO.

Although the Banking Supervision became increasingly more active and the number of directly-supervised institutions almost doubled, the number of personnel did not increase during the year under review.

Automation was substantially developed and the work pace of personnel stepped up. Despite this, however, the focal points of supervision had to be carefully chosen. It is anticipated that management by results will be initiated within a few years. The required level of supervision to be maintained should be determined in good time, the organization should adapt to it, and any increase in the number of personnel required should be initiated. At the same time, the accuracy and quality of supervision should be maintained at the highest level.

In addition to our own efforts, we shall require the understanding and cooperation of the Ministry of Finance, those under our supervision, and, naturally, all other related groups. Such cooperation is our guarantee for success in the future. I would like to take this opportunity to thank all parties for their efforts during 1990 with special thanks to the staff of Banking Supervision.

Jorma Aranko, Director General

BANKING SUPERVISION IN FINLAND

Historical Perspective

Banking supervision in Finland is clearly one facet of the country's Nordic tradition. The tradition traces its roots to the Palmstruch Bank, which operated in Stockholm from 1656 to 1668 and also had a branch in Turku. The bank operated under state supervision. For this purpose, King Carl X Gustaf established the position of senior bank supervisor in April 1659. The position was, however, abolished soon afterwards when the bank ceased operations. When what was perhaps the world's first central bank, the Bank of the Estates of the Realm, was established in 1668 to continue the operations of the Palmstruch Bank, supervisory responsibility was in the hands of six parliamentary bank supervisors.

Much later, in the mid-1800s, a commercial banking system was developed in Finland, and in 1866 the country's first banking law was enacted. This included a system of supervision modelled after the Swedish banking supervisory regulations introduced some two decades earlier. Supervisory regulations were issued by the Senate financial committee. Compliance with the law and the regulations was overseen by special agents assigned to each bank.

This decentralized supervisory system proved to be inadequate from the start, and its weaknesses became more apparent as banking activity increased. The agents lacked either the time or the expertise to do the job. Further, it was apparent that, when put to the task, the agents were more inclined to paint a rosy picture of the banks' affairs than to hold them to the prescribed solvency requirements.

Attempts were made over a long period of time to centralize the supervisory system. Success first came with the savings bank law of 1895, which included supervisory regulations based on a five-year-old Danish savings bank law. Corresponding supervision of

cooperative banks was introduced with a 1920 law that assigned their own central monetary institutions with the responsibility for supervision.

The centralization of commercial bank supervision was achieved both formally and in practice only on the fourth attempt when, in 1922, a law on the supervision of banking company activities came into effect. This law established the present Banking Supervision, PTV, (Bank Inspectorate until 1989) under the Ministry of Finance, and it began its operations in March 1922. Once again, the precedent came from Sweden, where already since the first half of the 1800s the world's most advanced banking supervision system has been in operation.

In Finland too banking supervision became established and expanded as the banking system widened its range of activities. Regulations governing the Banking Supervision have been revised several times over the years. Under the banking law reform of 1970 the cooperative and savings banks were also brought under the supervision of PTV, although primary responsibility for supervision remained with their own respective supervisory bodies. The Banking Supervision itself maintained its original collegial form all the way up until 1989.

Further expansion in the Office's activities took place in 1988 and 1989 when, first, derivative markets and then the securities markets in their entirety came under its supervisory domain.

Basis and Objectives

The roots of at least Nordic banking supervision are to be found in the original mercantilist idea that it is in the nature of the state to have not only the right but also the obligation to regulate economic activity. The system presently prevailing in Finland is a kind of compromise between this mode of thinking and free market liberalism.

It is a compromise in yet another

sense. One objective of banking supervision, and nowadays of supervision of the entire financial system, is to achieve certain goals of society, notably safeguarding the position of depositors and investors, particularly small investors. On the other hand, care must be taken to avoid creating the impression that the state, in seeking to achieve this objective, should effectively guarantee repayments of depositors' and investors' funds.

The reliable, fast and cost-effective intermediation of finance and payments is of central importance for the efficient functioning of the national economy. Through its intermediation function, the financial markets should also help to promote the efficient allocation of economic resources. They should be capable of functioning, without unduly endangering their safety, as a means of natural choice which efficiently collects private sector savings and allocates them in a way that eliminates investments in weak, unproductive projects.

The central position occupied by the financial institutions gives them a good basis for wielding broad economic power which focuses on depositors and investors as well as on users of credit, other economic agents and even the state itself. Banks can change from being impartial grantors of credit to being partial owners. This may lead to the unhealthy restriction of competition.

Keeping deposits in financial institutions specifically established for this purpose, i.e. deposit banks, must be vested with a high degree of safety. Hence the operations of deposit banks are subject to stringent criteria. Other types of investment activities within the private sector entail greater risk of varying degrees, which should be properly reflected in the returns on investment.

The magnitude of the risk attached to an investment and whether or not the risk materializes depend in the first place and ultimately on how the firm

implementing the investment and the investment intermediary themselves act.

The body responsible for supervising financial activities should concentrate its efforts on ensuring that those entities under its domain are managed legally, capably, carefully and honestly and that public marketplaces under its domain operate in a similar manner. A further requirement is that enough accurate information on the management and condition of supervised entities and investments alike should be readily available to depositors and investors.

The supervisory body also has a certain responsibility for the preservation of conditions that are necessary for the proper functioning of the entities falling within its sphere. In this connection, it virtually has to act as a representative for these entities in their relations with government bodies, etc.

Society has laid down rules for the Banking Supervision, as well as for the entities supervised by it, in the form of laws and regulations. The most important among these are the Act and Decree Governing Banking Supervision (1273/90 and 1274/90), as well as Deposit Bank Act (1268/90), the Acts on Banks, Credit Companies, Unit Trusts, Securities Markets and Derivative Markets.

Principles

The first task ascribed by law to the Banking Supervision is to oversee the legality of activities within its domain. PTV must see to it that the entities in its domain operate according to the law and their own articles of association or rules.

A prerequisite for this stage of supervision is that supervised entities, with the exception of representative offices of foreign banks, obtain a licence in the prescribed manner. These are granted by the Ministry of Finance, which requests an opinion from PTV. In considering applications for a licence, the Ministry and PTV assess the expediency of granting a licence. The same principle applies, of course, in determining whether to revoke a licence.

The expediency of granting a license

is measured according to the extent to which it is compatible with the public interest. Factors affecting the final decision are competitive situation in the relevant sector, product range, risk exposure, quality of management, etc. The overriding principle is that a licence is neither granted nor cancelled without clear justification.

In practice, an increasingly important area of supervision is an entity's operating risks and its ability to manage them. PTV requires that each entity has a reliable risk management system and an operational plan that extends sufficiently far into the future and in which risk exposure is defined under the worst possible case. Supervision is particularly aimed at the prevention and controlled unwinding of unduly large accumulations of credit and other risk exposures.

Particularly in the area of risk management, PTV works in close cooperation with the Bank of Finland.

The Securities Market Act retains the possibility of some degree of self-regulation for organized exchanges. They can in fact include in their regulations provisions that supplement the law. The regulations are, however, subject to confirmation by the Ministry of Finance. As part of the confirmation process, an opinion is requested from the Banking Supervision.

PTV also seeks to prevent or dismantle harmful barriers to competition in sectors under its purview. Here it cooperates with the Office of Free Competition.

In matters pertaining to consumer protection, PTV cooperates with the consumer ombudsman.

Functions

Under the direct supervision of PTV are commercial banks (15), mortgage banks (6), credit companies (5), a mortgage society, trust management companies (10), the Helsinki Stock Exchange and securities brokers (28), options exchanges (2) and representative offices of foreign banks (9). In addition, Finnish banks have 10 foreign branch offices, which are subject to separate inspection.

Supervision of the activities of the

150 savings banks and 338 cooperative banks is carried out by their own respective supervisory bodies on the basis of instructions issued by the Banking Supervision. In principle, the supervisory bodies of the savings banks and cooperative banks carry out all on-site inspections of these banks sending their reports to the Banking Supervision.

Finance companies make up the most important group of financial intermediaries which are not subjects to public supervision.

PTV carries out its own supervisory responsibilities through on-site inspections, other continuous contacts and the collection and analysis of monthly, quarterly and annual numerical data.

It is endeavoured to complete scheduled on-site inspections at intervals of less than two years; in addition, unscheduled inspections are made whenever cause arises.

Trading that takes place in the securities and derivative markets is monitored on a real-time basis by means of a fully computerized monitoring system, which also automatically stores and, if necessary, analyzes data received.

In support of its regular supervisory work PTV issues guidelines to entities under its purview regarding accounting and other matters pertaining to its supervisory duties.

PTV is entitled to be present at all the meetings of the governing bodies of supervised entities, convene such meetings and participate in their discussions. Similarly, PTV can prevent the execution or call for the annulment of decisions by such bodies in cases where PTV finds the decision to be against the law or the articles of association.

PTV also has the right to participate in the auditing process of any entity under its purview and to examine at any time documents that are pertinent to the supervisory function.

If PTV finds that its authority is not otherwise sufficiently heeded, it can, in certain cases, request the limitation of the firm's dividend payments or the imposition of a conditional fine by the respective provincial administration. In

addition, PTV can appoint a special agent to monitor the firm's daily operations. In extreme cases, it can propose that the license be revoked.

If protection of depositors' rights so requires, PTV can sue a bank shareholder or board member for damages.

Complaints against actions taken by PTV can be filed with the Supreme Administrative Court.

In addition to its supervisory functions, PTV also participates in the development of legislation concerning its areas of interest, gives opinions and proposes actions deemed necessary in the light of conditions prevailing in sectors under its supervision.

In addition to answering requests for opinions, PTV increasingly has to respond to requests by customers of entities under its purview to investigate actions or negligence by such entities.

International Cooperation

Nordic banking supervisors have been meeting together fairly regularly to discuss common problems since 1925. Currently meetings are held annually in each of the Nordic countries in turn. Besides the annual meetings, cooperation is fostered through the work of various committees. Cooperation has led to, among other things, an agreement in 1988 covering the exchange of pertinent information between the supervisory bodies.

The broader international significance of financial market supervision has been the focus of growing attention since the 1970s. Under the auspices of the Bank for International Settlements (BIS) in Basle, a special committee (the "Cooke Committee" or Basle Committee on Banking Regulations and Supervisory Practices) was established. It makes worldwide recommendations and appeals concerning banking supervision matters. Banking supervisors of different countries also meet every other year to discuss these issues. Supervisors of securities markets have their own international organization, the International Organization of Securities Commissions (IOSCO), which accepted the Banking Supervision as a member in 1990.

In the European context, acceptance

of the "home country supervision" and "single licence" principles will place greater demands on domestic banking supervision regarding its quality and international credibility.

Organization

The Banking Supervision operates administratively under the General Department of the Ministry of Finance. It is financed through the budget, but the Government annually collects costs incurred by PTV from the entities under its supervision.

The expansion of its duties and increased international significance of its work forced PTV to completely reorganize in 1989. The new organization took effect from the beginning of November.

The most important features of the reorganization were the establishment of new operational units, the division of the responsibility for international contacts among the various units and the replacement of the 67 year old collegial board by a management board.

The Director General of PTV serves as chairman and each unit manager as a member of the management board. The board deals with matters separately listed in the decree on the Banking Supervision and with other important matters. Final decision-making authority and responsibility rest with the Director General.

There are six operational units together. The **General Department** directs the on-site inspections of financial institutions and is responsible for overall guidance of savings bank and cooperative bank supervision and for the credit risk monitoring of monetary institutions.

The job of the **Finance Department** is to monitor the financial position of entities subject to PTV purview, especially their liquidity, solvency and risk management as well as their financial management system.

The **Legal Department** oversees the legality of PTV decisions and confirms PTV position on legal questions.

The **Securities Market Department** monitors the securities and derivative markets and is responsible for matters pertaining to their inspection.

The **Research and Development Unit's** special concern is the planning and maintenance of data processing systems that handle supervisory and administrative tasks. It also examines the functional efficiency and reliability of the corresponding systems of entities subject to PTV supervision. The unit is also responsible for information, training and general research activities.

The **Administration Unit** handles internal administration and contacts relating there to, especially with the Ministry of Finance.

The above mentioned are only the main duties of the units. In addition, they each handle international contacts in their areas of interest, participate in inspection activities and in the preparation of laws, regulations and directives, give opinions and grant licences.

The Near Future

Legislation governing the Finnish financial markets is currently undergoing fundamental reform. Some of the new laws have already been dealt with by Parliament and they have entered into effect at the beginning of 1991.

In addition, there is a group of laws in various stages of preparation which cover the provision of financial intermediation services outside the banking sphere proper, a book entry securities system, bonds, etc.

Reference was made above to the ongoing process of harmonizing supervisory regulations and procedures regarding monetary institutions and the monitoring of their risks. Because Finland, as a member of EFTA, is participating in the current negotiations on cooperation with the EC, it may not be long before the regulations of the EC directives apply also to Finland.

In addition to the above factors affecting the banking environment, mention should be made of the process of change taking place in banking itself, both in Finland and elsewhere. Therefore, it is clear that the busy period of adaptation for bank supervisors is by no means over.

PANKKITARKASTUSVIRASTO

RATAPIHANTIE 9
00520 HELSINKI
PL 44 00521 HELSINKI
VAIHDE (90) 15931
TELEFAX (90) 159 3681
TELEX 123241 FIMIN SF

BANKINSPEKTIONEN

BANCÅRDSVÄGEN 9
00520 HELSINKI
PB 44 00521 HELSINGFORS
VÄXEL (90) 15931
TELEFAX (90) 159 3681
TELEX 123241 FIMIN SF

BANKING SUPERVISION

RATAPIHANTIE 9
00520 HELSINKI
P.O.BOX 44 SF-00521 HELSINKI
TELEPHONE (+358-0) 15931
TELEFAX (+358-0) 159 3681
TELEX 123241 FIMIN SF